

Śląskie. Pozytywna energia

METROPOLIA

SILESIA

i okolice

INFORMATOR TURYSTYCZNY

METROPOLIA SILESIA
I OKOLICE

Metropolia Silesia i okolice

Wydawca: Śląska Organizacja Turystyczna
ul. Mickiewicza 29, 40-085 Katowice
tel. 32 207 207 1, info@slaskie.travel
www.silesia-sot.pl

Teksty: Anna Miszta, konsultacje merytoryczne: Edward Wieczorek

Zdjęcia: Tomasz Gębuś oraz Szymon Polański, arch. Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, Radosław Kaźmierczak, arch. Urzędu Miejskiego w Katowicach, Michał Radka, arch. Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej, arch. GTL S.A.

Opracowanie map: Wydawnictwo Kartograficzne Compass
ul. Podchorążych 3, 30-084 Kraków, www.compass.krakow.pl

Koncepcja projektu graficznego: Agata Szargot, Global Solutions Sp. z o.o.
ul. Watoły 13, 41-106 Siemianowice Śląskie, www.global-solutions.pl

Koordynacja projektu: Agnieszka Sikorska, Karolina Jarosz, Marta Kordas

Skład, korekta, druk: Legra Sp. z o.o., ul. Albatrosów 10 C, 30-716 Kraków
Redakcja: Agnieszka Mazan-Kostecka

Wydanie I, Katowice, lipiec 2013
ISBN: 978-83-62001-41-5

Copyright © by Śląska Organizacja Turystyczna 2013

Wydawnictwo powstało w ramach projektu „Śląski System Informacji Turystycznej”

Lider projektu: Śląska Organizacja Turystyczna

Partnerzy projektu: Związek Gmin Jurajskich, Górnśląski Związek Metropolitalny, Stowarzyszenie „Region Beskidy”, Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” z siedzibą w Cieszynie, Związek Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku

Informator obejmuje obszar działania Partnera projektu: Górnśląski Związek Metropolitalny, który dokonał weryfikacji zawartych w nim informacji.

Autorzy i wydawca dołożyli wszelkich starań, by jego treść była jak najbardziej zgodna z rzeczywistością. Nie mogą jednak wziąć odpowiedzialności za jakiegokolwiek skutki wynikłe z wykorzystania zawartych w nim informacji. Dane zawarte w wydawnictwie są aktualne na lipiec 2013.

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

**Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu
Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego
Województwa Śląskiego na lata 2007-2013**

SPIS TREŚCI

WITAMY W METROPOLII SILESIA 4	Powiat mikołowski 56
MIASTA METROPOLII SILESIA 8	Łaziska Górne..... 56
Katowice..... 11	Tarnowskie Góry 57
Chorzów 15	Powiat tarnogórski..... 58
Siemianowice Śląskie..... 18	Radzionków..... 58
Ruda Śląska 20	Nakło Śląskie..... 59
Zabrze..... 22	Świerklaniec..... 59
Świętochłowice 25	Karchowice 59
Bytom 27	Powiat gliwicki 61
Piekary Śląskie 30	Toszek 61
Gliwice 32	Chudów 61
Dąbrowa Górnicza 36	Pławniowice 62
Sosnowiec 40	Taciszów 62
Jaworzno 43	Pszczyna..... 64
Mysłowice..... 45	Powiat pszczyński 66
Tychy 47	Goczałkowice Zdrój..... 66
OKOLICE METROPOLII SILESIA 51	Suszec 67
Będzin..... 52	Poręba..... 68
Czeladź..... 54	Jankowice 68
Mikołów..... 55	Rudołtowice 68
	SZLAK ZABYTEKÓW TECHNIKI 70

Objaśnienia symboli

	obiekt na Szlaku Architektury Drewnianej		schronisko turystyczne
	obiekt na Szlaku Zabytków Techniki		wyciąg narciarski
	obiekt na Szlaku Orlich Gniazd		kolejka linowa
	obiekt na Szlaku „Śląskie Smaki”		basen, kąpielisko
	obiekt na Szlaku Cysterskim		przystań żeglarska
	kościół		splyw kajakowy
	kościół zabytkowy murowany		teatr
	kościół zabytkowy drewniany		uzdrowisko
	zabytkowa cerkiew		ośrodek jeździecki
	zabytkowa kaplica		skały
	synagoga		jaskinia
	klasztor		park
	ratusz		rezerwat przyrody
	zamek		punkt widokowy
	strażnica		atrakcja turystyczna
	ruiny zamku		atrakcja przyrodnicza
	ruiny strażnicy		atrakcja wodna
	pałac		szlaki turystyczne piesze
	zespół pałacowo-parkowy		szlaki rowerowe
	ruiny pałacu		granice państwa
	dwór		autostrada
	inny zabytek murowany		droga ekspresowa
	inny zabytek drewniany		droga krajowa
	skansen		droga wojewódzka
	zabytkowa kopalnia		cmentarz
	zabytkowy młyn wodny murowany		cmentarz żydowski (kirkut)
	zabytkowy młyn wodny drewniany		linia kolejowa, stacja
	muzeum		dworzec autobusowy
	galeria (izba pamięci)		informacja turystyczna
	pomnik		
	schron (fort)		
	grodzisko		

WITAMY W METROPOLII SILESIA

Metropolia Silesia, czyli 14 miast Śląska i Zagłębia (Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jaworzno, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze; www.silesiametropolia.eu) to największy obszar metropolitalny w Polsce, przeczący stereotypowi wielkiego miasta ubożego w zieleni.

Nie ma w Polsce drugiego ośrodka wielkomiejskiego, którego jedną czwartą powierzchni stanowiłyby lasy i parki, w tym – Park Śląski, większy niż nowojorski Central Park. Ponad 600 ha zieleni kryje w sobie niezliczoną ilość atrakcji – Śląskie Wesołe Miasteczko, Śląski Ogród Zoologiczny, Planetarium, skansen, kolejkę wąskotorową – które dają niewyczerpane możliwości spędzania wolnego czasu.

Spacery po miastach Metropolii także dostarczają wspaniałych wrażeń – przepiękne zamki, pałace, zabytkowe kamienice, niejednokrotnie z zachowanym, oryginalnym wyposażeniem sprzed wieków cieszą wielbicieli sztuki i architektury. Amatorzy ruchu na świeżym powietrzu odnajdą tu zbiorniki wodne z pełną infrastrukturą oraz rozległe tereny zielone, które można przemierzać pieszo lub na rowerze. A jeśli to wszystko znudzi, można udać się na prawdziwą pustynię, jedną z największych osobliwości przyrodniczych w tej części Europy – Pustynię Błędownską, która terytorialnie należy wprawdzie do Małopolski, ale jej część, położona na terenie Dąbrowy Górniczej, zahacza o Metropolię.

Metropolia Silesia zaprasza

Dwadzieścia lat temu surrealistycznie brzmiałoby zapraszanie tu turystów i obiecywanie im pełni turystyczno-kulturalnych wrażeń, chyba że ktoś pragnął oglądać kopalniane szyby i przechadzać się po dymiących hałdach. Dziś wiemy, że dziedzictwo postindustrialne zamienia się tu w turystyczny atut. Symbolem takiego markowego turystycznego produktu jest chluba naszego regionu – Szlak Zabytków Techniki. Jego najciekawsze obiekty leżą na terenie Metropolii Silesia. Ich autentyczność i unikatowość odzwierciedlają tradycyjną kulturę tych terenów oraz wskazują na współczesne oblicze Metropolii i jej turystycznych atrakcji. Wiele miejsc umieszczonych na Szlaku Zabytków Techniki czy Szlaku Architektury Drewnianej znajdziemy w sercu województwa. Tutaj również można zobaczyć miejsca położone na Szlaku Moderny, który obejmuje budynki katowickiej architektury okresu międzywojennego (długość szlaku 5,5 km).

Zabytkowa Kopalnia Węgla Kamiennego „Guido”

Akademia Muzyczna w Katowicach

Wyjątkowa różnorodność jest także cechą charakterystyczną oferty kulturalnej Metropolii Silesia. Nic dziwnego – składa się na nią potencjał czternastu miast. Działa tu kilkanaście teatrów, w tym jeden z najlepszych w Polsce teatrów muzycznych – Teatr Rozrywki w Chorzowie. Jest również scena dramatyczna – Teatr Śląski im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach i jedna z najlepszych w Polsce scen operowych – Opera Śląska w Bytomiu. Kiedyś Śląsk nazywano kulturalną pustynią, dziś przyjeżdża się tu na wielkie imprezy.

Lista najważniejszych imprez znajduje się poniżej, a zawsze aktualne informacje są na bieżąco umieszczane na stronie www.pelniakultury.pl.

Węzeł Murckowska w Katowicach

Imprezy cykliczne

Muzyka: Międzynarodowy Festiwal Muzyki Dawnej im. G.G. Gorczyckiego (kwiecień, różne miasta), Festiwal Muzyczny im. Ryśka Riedla (lipiec, Chorzów), Off Festival (sierpień, Katowice), Tauron Nowa Muzyka (sierpień, Katowice), Festiwal All Improviso (wrzesień, październik, Gliwice), Rawa Blues Festival (październik, Katowice), Palm Jazz Festiwal (październik, Gliwice i inne miasta aglomeracji) – Mayday (listopad, Katowice), Międzynarodowy Konkurs Dyrygentów im. Grzegorza Fitelberga (listopad, Katowice).

Teatr: Katowicki Karnawał Komedii (styczeń, Katowice), Ogólnopolski Festiwal Sztuki Reżyserskiej „Interpretacje” (marzec, Katowice), Gliwickie Spotkania Teatralne (maj, Gliwice), Międzynarodowy Festiwal Sztuk Performatywnych A PART (czerwiec, Katowice), Metropolitalna Noc Teatrów (wrzesień, różne miasta), Ogólnopolski Festiwal Dramaturgii Współczesnej „Rzeczywistość przedstawiona” (październik, Zabrze), Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek „Katowice Dzieciom” (maj-czerwiec, Katowice), Międzynarodowy Festiwal Teatromania (Bytom), Letni Ogród Teatralny (lipiec-sierpień, Katowice).

Film: Festiwal Filmów Kultowych (maj, Katowice), Międzynarodowy Festiwal Producentów Filmowych „Regio Fun” (październik, Katowice).

Inne: Festiwal Ars Cameralis (listopad, różne miasta), Międzynarodowy Festiwal Artystów Ulicy „Ulicznicy” (lipiec-sierpień, Gliwice), Międzynarodowy Festiwal Sztuki Naiwnej Nikisz-For (czerwiec, Katowice), Letni Ogród Teatralny (lipiec-sierpień, Katowice), Dni Dziedzictwa Kulturowego (wrzesień, Gliwice, Katowice i inne miasta).

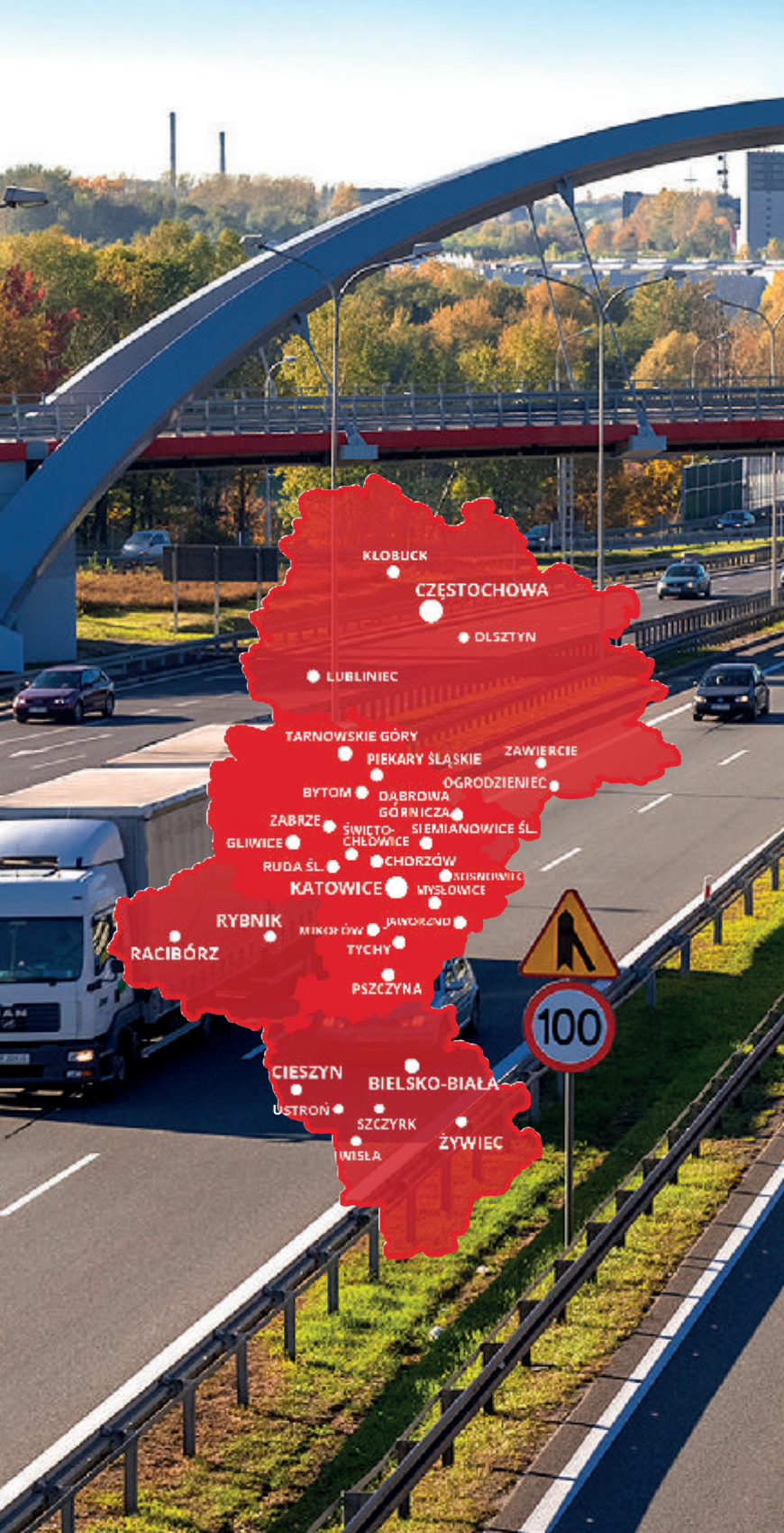
Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice-Pyrzowice

Rawa Blues Festival

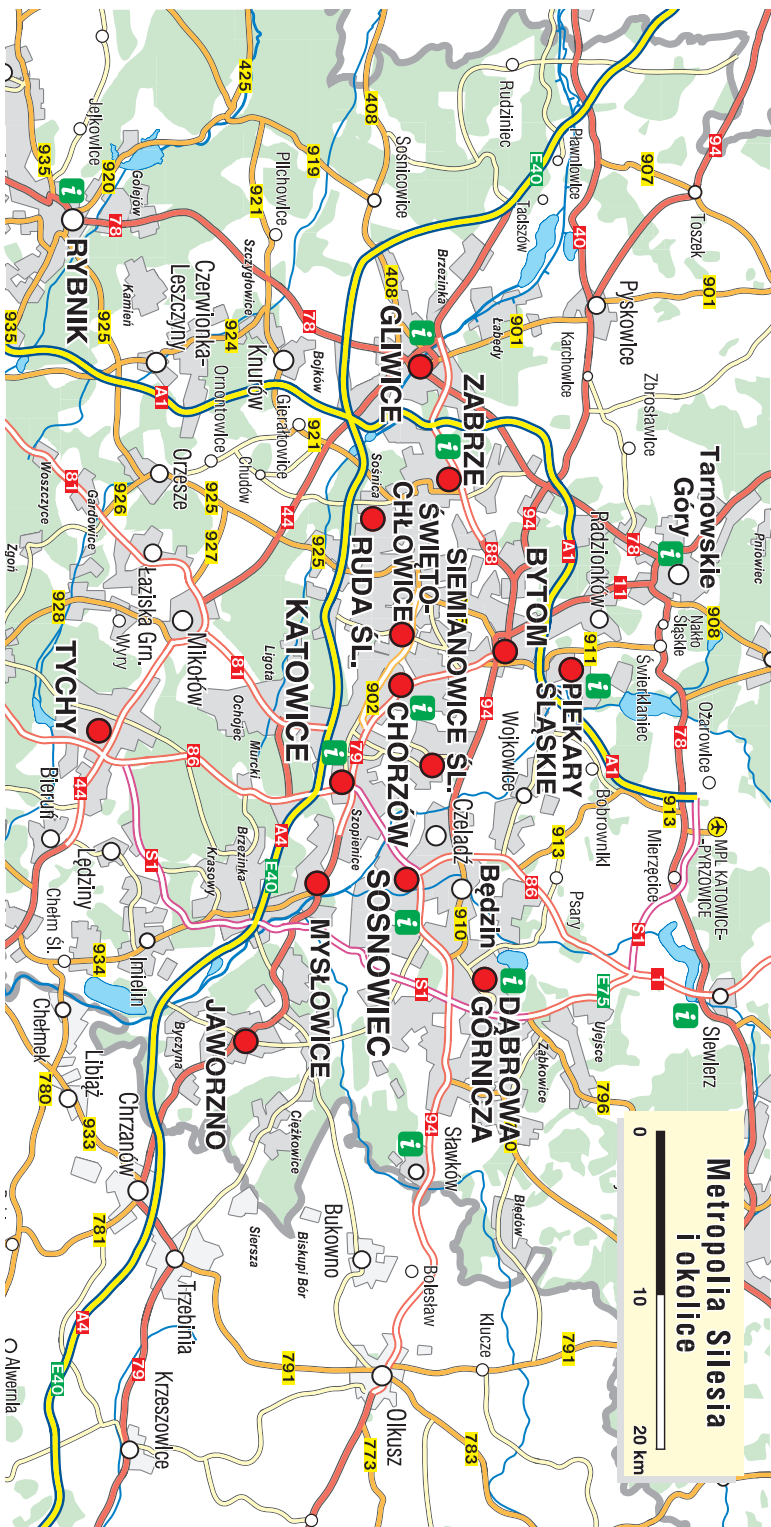
Festiwal Tauron Nowa Muzyka

MIASTA METROPOLII SILESIA

KATOWICE

www.katowice.eu

Rondo gen. J. Ziętka

Przybywają kuźnicy

W XVI w. w osadach pojawili się kuźnicy. Jedną z najstarszych kuźnic żelaza w Polsce, Kuźnica Bogucka nad brzegiem Rawy funkcjonowała od XIV do XVIII w.

Stolica województwa, Katowice, była wymieniona w dokumentach w 1598 r. Jednak osady położone na terenie dzisiejszych Katowic są oczywiście znacznie starsze. Najstarszą katowicką dzielnicą jest Dąb. Rozwój Katowic zapoczątkowało uruchomienie połączenia kolejowego na trasie Wrocław – Mysłowice, a w latach następnych połączeń z Berlinem, Krakowem, Wiedniem i Warszawą. W 1865 r. nadano Katowicom prawa miejskie, a w 1922 r. Katowice zostały stolicą autonomicznego województwa śląskiego z własnym parlamentem i skarbem. Po II wojnie światowej, podczas której Katowice pozostały pod okupacją niemiecką, miasto odzyskało dawne znaczenie. W latach 1953-1956 miało zmienioną nazwę na Stalinogród. W 1983 r. na lotnisku w Muchowcu z pielgrzymami spotkał się papież Jan Paweł II.

Nie sposób wymienić i opisać wszystkich ciekawych miejsc i atrakcji, które czekają na turystę w Katowicach – muzeów, ośrodków sportowych, kin, teatrów. Symbolem Katowic jest z pewnością **Spodek** (Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, al. Korfantego 35, tel. 32 2538733, www.spodek.com.pl), czyli hala widowiskowo-sportowa wybudowana według projektu architektów z Warszawy, którzy wygrali konkurs ogłoszony w 1959 r. Początkowo Spodek miał powstać w Parku Śląskim w Chorzowie, ale gen. Ziętek był tak zachwycony projektem, że postanowił wyeksponować go i przenieść obok dzisiejszego ronda. Oprócz wysokiej rangi wydarzeń sportowych, jak Mistrzostwa Świata w wielu dziedzinach, Mistrzostwa Europy, Liga Światowa Siatkówki, w Spodku są organizowane koncerty słynnych wykonawców, od 25 lat gra tutaj Rawa Blues, od 20 lat Metalmania, od 7 lat Mayday, czyli Festiwal Muzyki Techno. Nieopodal Spodka, na terenach dawnej KWK Katowice są realizowane inwestycje związane z projektem tzw. strefy kultury. Powstaną tu: Międzynarodowe Centrum Kongresowe, nowa siedziba Muzeum Śląskiego, a także nowe locum dla Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia (www.nospr.org.pl).

W **parku Powstańców Śląskich**, w pobliżu ronda gen. Ziętka znajduje się chyba najbardziej rozpoznawalny spośród śląskich pomników: pomnik Powstańców Śląskich, upamiętniający trzy powstania przeciwko Niemcom, autorstwa Gustawa Zemły i Wojciecha Zabłockiego, odsłonięty w 1967 r.

Kolejnym punktem naszej trasy wycieczkowej jest **rynek** z jego okolice. Odwiedzić tu warto **Muzeum Śląskie**. Dysponuje ono cennymi kolekcjami eksponatów, zgromadzonymi w kilku działach. Można tu obejrzeć wystawy stałe m.in.: „Galerię Malarstwa Polskiego”, „Sztukę przez

Pomnik Powstańców Śląskich

dotyk”, „Przemysł śląski w produkcji zbrojeniowej XX w.”, „W drukarni Jana Eichhorna”, a także ciekawe wystawy czasowe. Przy muzeum działają również biblioteka i Centrum Scenografii Polskiej (pl. Sejmu Śląskiego 2, tel. 32 2515714, 32 2515167).

Niedaleko znajduje się **Teatr Śląski im. St. Wyspiańskiego** (Rynek 10, tel. 32 2587251, www.teatrlaski.art.pl), największa scena dramatyczna na Górnym Śląsku. Budynek, zbudowany według projektu Carla Moritza, został otwarty w 1907 r. Na deskach teatru grał Gustaw Holoubek, późniejszy dyrektor placówki, debiutował Tadeusz Łomnicki, wiele lat później pierwsze aktorskie doświadczenia przeżywali m.in. Marek Kondrat i Krzysztof Kolberger. Przedstawienia odbywają się na Dużej Scenie oraz na Scenie Kameralnej i Scenie w Malarni. Z rynku możemy wejść w ul. Mickiewicza, przy której znajduje się XIX-wieczna zabudowa miejska, m.in. eklektyczna dawna **Łaźnia Miejska**, dziś siedziba PZU (ul. Mickiewicza 5), plac Synagogi, miejsce, gdzie wybudowano w latach 1896–1900 największą synagogę w Katowicach, spaloną w 1939 r. przez Niemców oraz historyzujący gmach dawnego Gimnazjum Królewskiego z 1900 r.

W Katowicach można również zobaczyć dwa **osiedla robotnicze Giszowiec** i **Nikiszowiec**. Najpierw powstało osiedle Giszowiec (www.giszowiec.info.pl), wybudowane dla robotników z kopalni „Giesche” (której nowe szyby powstały w latach 1903-1904) w formie jedno-, dwu i czteropokojowych domków z ogródkami. Liczba mieszkań jednak była niewystarczająca, toteż powstało w pobliżu drugie osiedle Nikiszowiec (www.nikiszowiec.pl), składające się z trójkondygnacyjnych bloków połączonych przewiązkami nad ulicami wewnętrznymi. Ciekawostką stanowi fakt, że w 1919 r. mieszkaniec Nikiszowca, Augustyn Niesporek otworzył naprzeciwko restauracji zakład fotograficzny, który istnieje po dziś dzień.

Teatr Śląski

Giszowiec

Nikiszowiec

Giszowiec i Nikiszowiec były tłem kilku filmów Kazimierza Kutza. Na Giszowcu i Nikiszowcu na uwagę zasługuje m.in. pozostałość kolejki wąskotorowej „Balkan”, filia Muzeum Historii Katowic, Karczma Śląska, Izba Śląska, dawny bar piwny Gwarek (dziś restauracja Pod Kasztanami), willa dyrektora, wieża ciśnienia i nadleśnictwo.

Protestanci w Katowicach stanowili zdecydowaną mniejszość, przez jakiś czas nabożeństwa odprawiano w jednej z hal huty Marta, dlatego też w 1858 r. wybudowano i poświęcono **kościół Zmartwychwstania Pańskiego** (ul. Warszawska 18), najstarszą murowaną budowlę sakralną w Katowicach. Wewnątrz do najcenniejszych zabytków należy zaliczyć witraże wykonane w Kolonii, nawiązujące do scen ze Starego i Nowego Testamentu, a także ambonę oraz piękne organy. W 2000 r. powstało przy parafii muzeum, w którym można się zapoznać z fotografiami, medalami i literaturą ewangelicką od XIX do XXI w. Do zabytków sakralnych należy również zaliczyć **kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny** (pl. ks. E. Szramka 1), zbudowany w latach 1862-1870. W latach 1926-1940 proboszczem kościoła mariackiego był ks. Emil Szramek (wyniesiony do godności błogosławionego przez Jana

Kościół Garnizonowy

Archikatedra Chrystusa Króla

Pawła II), który pozyskał dla świątyni obrazy o tematyce maryjnej, namalowane przez Józefa Unierzyckiego (zicia Jana Matejki) oraz witraże Adama Bunscha (ucznia Mehoffera). Ulica Mariacka, rozpoczynająca się za dworcem, a prowadząca do **kościół Mariackiego** przed I wojną światową była niezwykle elegancka, a w kamienicach znajdowały się siedziby wielu ważnych instytucji.

Opisując katowickie kościoły, nie sposób pominąć **katedry pw. Chrystusa Króla** (ul. Plebiscytowa 49a). Jest to największa katedra w Polsce, konsekrowana w 1955 r. (choć prezbiterium było już gotowe w 1938 r. i odprawiano tam msze św.). Wewnątrz dominuje figura Chrystusa Króla Wszechświata, zawieszona w prezbiterium nad głównym ołtarzem. Obok tabernakulum w kształcie krzewu gorejącego znajduje się tablica upamiętniająca wizytę Jana Pawła II w katedrze. Elementem katedry jest też krypta grobowa biskupów katowickich oraz krypta akademicka.

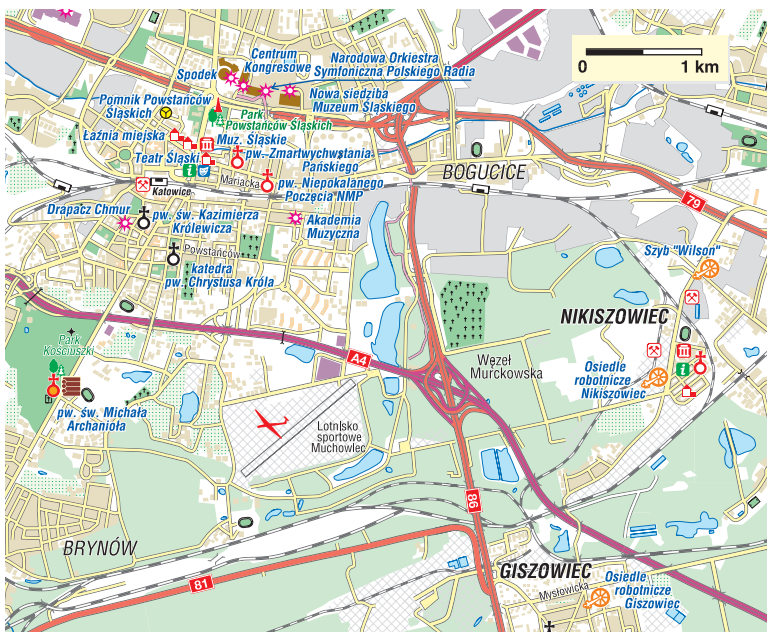
W Katowicach w okresie międzywojennym powstały obiekty wpisane na **Szlak Moderny** (www.moderna.katowice.eu, informacji udziela Śląskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego, tel. 32 2517104), a należą do nich m.in. wille przy ul. Kilińskiego i Kościuszki, kamienice przy ul. Skłodowskiej-Curie oraz drapacz chmur przy ul. Żwirki i Wigury. Na rogu ulic Skłodowskiej-Curie i Kopernika znajduje się również **kościół garnizonowy św. Kazimierza Królewicza**, pierwszy funkcjonalistyczny obiekt wybudowany przez Kościół katolicki w Polsce. Dzięki modernistycznym w stylu budowiom Katowice zyskały miano „polskiego Chicago”.

Ulica Mariacka

Ulica Mariacka

Dziś to tętniący życiem deptak z mnóstwem kawiarni, pubów i restauracji; to miejsce wielu plenerowych koncertów, przedstawień teatralnych, happeningów i innych wydarzeń kulturalnych, ulubione miejsce spotkań katowickiej młodzieży.

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Punkt Informacji Turystycznej Rynek 13, tel. 32 2593808, katowice@slaskie.travel
Punkt Informacji Turystycznej (Oddział Muzeum Historii Katowic), ul. Rymarska 4, tel. 32 2551480, nikiszowiec@slaskie.travel

NOCLEGI

Hotel Monopol*****, ul. Dworcowa 5, tel. 32 7828282, www.monopolkatowice.hotel.com.pl
Hotel Qubus Prestige****, ul. Uniwersytecka 13, tel. 32 6010100, www.qubushotel.com
Hotel Olimpia Spodek ***, ul. W. Korfatego 35, tel. 32 6068585, www.stylehotels.pl
Hotel Campanile**, ul. Sowińskiego 48, tel. 32 2055050, www.campanile-katowice.pl
Hotel Katowice*, ul. W. Korfatego 9, tel. 32 2588281, www.hotel-katowice.com.pl
Ibis Budget *, al. Roździeńskiego 18, tel. 32 3505040
Hotel AWF*, ul. Mikołowska 72c, tel. 32 2075400, www.hotel.awf.katowice.pl
Hostel Jopi, ul. Plebiscytowa 23, tel. 32 2043432, www.jopihotel.pl

GASTRONOMIA

Restauracja Hotelu Qubus Prestige ul. Uniwersytecka 13, tel. 32 6010100, www.qubushotel.com
„Longman” Pub i Restauracja, ul. Gliwicka 10, tel. 32 2537862, www.longman.katowice.pl
„Złoty Osioł”, bar wegetariański, ul. Mariacka 1, tel. 502518224, 501465690
Restauracja „Zakłęty Czardasz”, ul. Kopernika 9, tel. 32 2570132, www.czardasz.com
Restauracja „Pan de Rossa”, ul. Trzech Stawów 23, tel. 501317730, www.panderossa.com.pl
Dworek Pod Lipami, pl. Pod Lipami 1, tel. 32 7939551, www.dworekpodlipami.katowice.pl
Chata z Zalipia, ul. Wojewódzka 15, tel. 32 2053300, www.chataz Zalipia.pl
Bistro & Cafe „Krystynka wraca z Wiednia”, ul. Kościuszki 45, tel. 32 7333820
Jazz Club Hipnoza, pl. Sejmu Śląskiego 2, tel. 32 7857131, www.jazzclub.pl
Len Arte, Mariacka 25, tel. 32 3088430, www.lenarte.com.pl
Lorneta z Meduzą, Mariacka 5, 32 2000660, www.lornetazmeduza.pl

INNE ATRAKCJE

Muzeum Śląskie, al. W. Korfatego 3, tel. 32 2585661-3, 32 2599804, www.muzeumslaskie.pl
Centrum Scenografii Polskiej, pl. Sejmu Śląskiego 2, tel. 32 2515714, 32 2515167
Muzeum Archidiecezjalne, ul. Jordana 39, tel. 32 6081500, www.muzeum.archidiecezja.katowice.pl (dla zwiedzających wejście od ul. Wita Stwosza 16)
Muzeum Historii Katowic, ul. Ks. J. Szafranka 9, tel. 32 2561810, 32 2562134, www.mhk.katowice.pl
Teatr Śląski im. S. Wyspiańskiego, www.teatrslaski.art.pl, Rynek 2, tel. 32 2587251
Teatr Korez, pl. Sejmu Śląskiego 2, (budynek Centrum Kultury Katowice), tel. 32 2090088, www.korez.art.pl
Śląski Teatr Lalki i Aktora „Ateneum”, ul. Św. Jana 10, tel. 32 2538221, www.ateneum.art.pl
Filharmonia Śląska, ul. Sokolska 2, tel. kasa. 32 3511713, 503774949, www.filharmoniaslaska.art.pl
Centrum Kultury Katowice im. Krystyny Bochenek, pl. Sejmu Śląskiego 2, tel. 32 6090300, www.ck.art.pl
Galeria Rondo Sztuki, Rondo im. Gen. Jerzego Ziętka 1, www.rondosztuki.pl
Basen Pałacu Młodzieży, ul. Mikołowska 26 tel. 32 2516431 wew. 347, www.pm.katowice.pl
Centrum Odnowy Biologicznej i Sportu, Katowice Kostuchna, ul. Boya Żeleńskiego 100, tel. SPA 32 6070967 wew. 30, kom. 693973509, Basen tel. 32 6070966 wew. 29, www.crobis.katowice.pl
Ciuciubabka, Katowice Wełnowiec (za osiedlem Dębowe Tarasy), ul. Jabłoniowa 52, tel. 32 7252658, ciuciubabka.com.pl
Figlarnia Katowice, ul. 1 Maja 11–13 tel. 32 2589689, www.figlarnia.pl
Centrum Filmowe Helios, ul. Uniwersytecka 13, tel. 32 6030101, www.helios.pl
Orange IMAX Katowice, ul. Gliwicka 44, tel. 32 3595959, www.kinoimax.pl
Kino Światowid (kino studyjne), ul. 3 Maja 7, 32 258743, www.swiatowid.katowice.pl
Cinema City Silesia, ul. Chorzowska 107, tel. 32 6050555, www.cinema-city.pl
Kinoteatr Rialto, ul. Św. Jana 24, tel. 32 2510431, www.rialto.katowice.pl
Kino Kosmos, Centrum Sztuki Filmowej, ul. Sokolska 66, tel. 32 2580508, www.csf.katowice.pl

CHORZÓW

www.chorzow.eu

Pierwsza wzmianka o wsi w miejscu obecnego Chorzowa Starego pochodzi z 1257 r. Wtedy to Zakon Bożogrobców z Miechowa otrzymał od księcia opolsko-raciborskiego Władysława zezwolenie na lokację wsi na prawie niemieckim. Na terenach dzisiejszego miasta Bożogrobcy wybudowali pierwszą kaplicę i szpital Ducha Świętego (przeniesiony później do Bytomia), a na przełomie XV i XVI w. założyli pierwszy kościół murowany pw. św. Marii Magdaleny, który w latach 1889–1892 został zastąpiony obecną neogotycką, trójnawową świątynią autorstwa Józefa Ebersa z Wrocławia.

Od XVI w. wydobywano na terenach obecnego Chorzowa rudy srebra, ołowiu i żelaza, jednak rozkwit miejscowości nastąpił w 1780 r., kiedy to ks. Ludwik Bojarski odkrył w dobrach bożogrobców pokłady węgla kamiennego. Kilka lat później rozpoczęto eksploatację złóż. W tym samym czasie na zachód od wsi zaczęła rozwijać się nowa osada wokół królewskiej huty, powstałej na polecenie Fryderyka Wilhelma hrabiego von Redena.

W 1868 r. osada otrzymała prawa miejskie i przyjęła nazwę Królewska Huta, cały czas pozostając w granicach Prus. W 1922 r. przyłączono ją do Polski, a w 1934 r. po połączeniu Królewskiej Huty, wsi Chorzów i Nowych Hajduków powstało obecne miasto Chorzów.

W pobliżu rynku, przy ul. Jagiellońskiej w ratuszu z 1874 r. swoją siedzibę ma **Urząd Miasta** (Rynek 1). Kolejnym budynkiem użyteczności publicznej jest **zabytkowa Poczta Główna** (ul. Pocztowa 2), zbudowana w 1892 r. w stylu neogotyckim. Ciekawostkę stanowi fakt, że pod ażurową kopułą zamontowano napowietrzny system telegraficzny.

Warto zobaczyć również **szyb Prezydent** 🏗️ (ul. Piotra Skargi 34d), będący częścią kopalni „Prezydent Mościcki” (potem „Prezydent”). Dzięki efektownemu oświetleniu można oglądać go również w nocy.

Na Wzgórzu Wyzwolenia (Góra Redena) stoi drewniany **kościółek św. Wawrzyńca** 🏰 z XVI w. (ul. Marii Konopnickiej 29). Zabytek został przeniesiony do Chorzowa z Knuruwa

Szyb Prezydent

Ocalały Prezydent

Żelbetowy szyb wybudowano w 1933 r. Jest to jedna z dwóch wież wyciągowych w Chorzowie, które ocalały do dziś. Teren wokół wieży został zagospodarowany, a wieża wpisana na listę Szlaku Zabytków Techniki.

Zabytkowa Poczta Główna

w 1935 r. Świątynia, położona na Szlaku Architektury Drewnianej, otoczona jest sobotami. W przedsionku kościoła znajduje się kamienna kropielnica, pochodząca najprawdopodobniej z XV w.

Chorzów ma też swoje **sanktuarium św. Floriana** – męczennika, patrona strażaków i hutników, a od 1993 r., całego miasta Chorzowa (ul. Wandy 64a). W świątyni znajdują się relikwie ręki świętego Floriana, sprowadzone z Krakowa w 1994 r., umieszczone w specjalnym relikwiarzu z połączanego srebra w formie przedramienia z błogosławiącą ręką, autorstwa krakowskiego plastyka Marka Niemca. Przy relikwiarzu jest ustawiona dwumetrowa brązowa rzeźba świętego, autorstwa chorzowskiego rzeźbiarza Gerarda Grzywaczka.

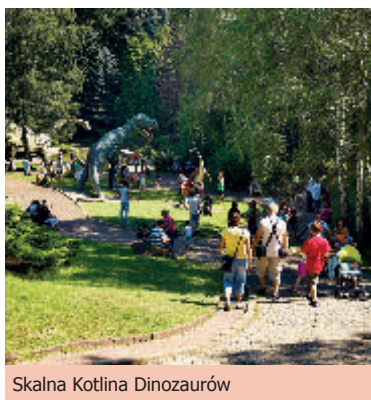

Śląskie Wesołe Miasteczko

Śląski Ogród Zoologiczny

Jednak główną atrakcją przyciągającą do Chorzowa turystów jest **Park Śląski** (aleja Różana 2, www.parkslaski.pl, tel. 32 3498370), nieprzerwanie cieszący się popularnością wśród mieszkańców regionu i przyjeźdźców. Na terenie parku znajduje się **Śląskie Wesołe Miasteczko**, które zaprasza do zabawy całe rodziny (www.wesole-miasteczko.pl). Młodzież może tu szaleć na urządzeniach typu extreme-coaster, ślizgi do wody, karuzele; młodszy mają do dyspozycji zjeżdżalnie, huśtawki, pałac strachów, tor gokartów, dmuchańce do skakania i baseny z kuleczkami. Tłumnie odwiedzany jest także **Śląski Ogród Zoologiczny** (www.zoo.silesia.pl), w którym można podziwiać rzadkie gatunki zwierząt oraz nakarmić zwierzątka w minizoo (dodatkowo płatne) i zobaczyć **Skalną Kotlinę Dinozaurów**. Wstęp dla dzieci poniżej 5 roku życia jest bezpłatny. Na terenie parku znajduje się również **Planetarium Śląskie im. Mikołaja Kopernika**, naj-

Skalna Kotlina Dinozaurów

większe i najstarsze polskie planetarium, uruchomione w 1955 r. (www.planetarium.edu.pl, tel. 32 2413296). Wyposażono je w aparaturę projekcyjną, umieszczoną pod dwudziestometrową kopułą stanowiącą ekran sztucznego nieba. W parku znajdują się również Kąpielisko Fala, śląski park linowy, Galeria Rzeźby Śląskiej, Rosarium, Hala Wystaw „Kapelusz”, korty tenisowe, strzelnica sportowa, a także liczne restauracje i kawiarnie. Wyjątkowym miejscem jest **Stadion Śląski**, położony również na terenie parku.

Planetarium Śląskie

Stadion Śląski

To jeden z największych stadionów w Polsce. Po modernizacji na widowni będzie mogło zasiąść 55 211 widzów.

Na trasie zwiedzania nie można pominąć także **Górnośląskiego Parku Etnograficznego** 🏠 (ul. Parkowa 25, www.skansen.chorzow.pl, tel. 32 2410718), w którym można zobaczyć drewniane kapliczki przydrożne, spichlerze, garbarnię, wiatrak, areszt sołecki i karcznię „U Brożka”, w której serwują pyszne potrawy regionalne. W centrum skansenu znajduje się kościółek pw. św. Józefa Robotnika. Budynki zgromadzone w parku pochodzą z terenu Górnego Śląska, Podbeskidzia oraz z Zagłębia Dąbrowskiego. Warto przyjechać tutaj podczas weekendów, kiedy są organizowane widowiska plenerowe oraz tematyczne imprezy folklorystyczne – wtedy to miejsce tętni życiem.

Górnośląski Park Etnograficzny

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Punkt Informacji Turystycznej ⓘ ul. Floriańska 42/1, tel. 32 7719974, 502463828, chorzow@slaskie.travel, ze strefą darmowego Internetu

NOCLEGI

Hotel „Arsenal Palace”**** ul. Paderewskiego 35, tel. 32 6068484, www.stylehotels.pl

Hotel „Best Western Premier Katowice”****, ul. Bytkowska 1a, tel. 32 7211111, www.bestwesternkatowice.pl

Hotel „Bela Note”****, ul. Paderewskiego 35, tel. 32 6068282, www.stylehotels.pl

Chorzowski Gościniec, ul. Wolności 24, tel. 32 2492908, 691398116, www.gosciniec-chorzowski.pl

Pensjonat „Pod Wieżą”-Szygarka, ul. Piotra Skargi 34d, tel. 32 2495992, www.szygarka.pl

Hotel „Skaut”-Ośrodek Harcerski, aleja Harcerska 3, park Śląski, tel. 32 24132 91-93, www.hotel-chorzow.pl

Zajazd „Batory”, aleja Bojowników o Wolność i Demokrację 46, tel. 32 2467375, www.zajazdbatory.pl

Hotel „Stadion Śląski”, ul. Katowicka 10, www.hotelstadionslaski.pl

Hotel „Blues”, ul. Wolności 15, tel. 32 7719436, www.blues-hotel.pl

Hostel, ul. Wolności 29A, tel. 609409011, www.twojhostel.pl

GASTRONOMIA

Restauracja „Chopin”, ul. Wolności 1, tel. 32 2492088, www.chopin-chorzow.pl

Restauracja „Łania”, al. Łani 1, tel. 32 2416902, www.lania.pl

Restauracja „Kamienny Kasztel”, al. Główna 3, tel. 501780530, www.kamiennykasztel.pl

Bistro „Mañana”, ul. Wolności 15, tel. 508293640, www.bistromanana.pl

Restauracja „Pod Drewnianym Bocianem”, ul. Dworcowa 1, tel. 32 2414133

Casino Club, ul. Śląska 1, tel. 32 2477054

Restauracja rybna, Park Śląski, Promenada gen. J. Ziętka 6, tel. 696017905

INNE ATRAKCJE

Chorzowskie Centrum Kultury, ul. Sienkiewicza 3, tel. 32 3497860, www.chck.pl

Teatr Rozrywki, ul. Konopnickiej 1, tel. 32 3461930, www.teatr-rozrywki.pl

Kino „Panorama”, ul. Wolności 19/21, tel. 32 2411968, www.kinopanorama.pl

Muzeum w Chorzowie, ul. Powstańców 25, tel. 32 2413104, www.muzeum.chorzow.pl

Willa Mościckiego z Izbą Pamięci, ul. Powstańców 27 tel. 32 2410040

(zwiedzanie po uzgodnieniu telefonicznym), www.lecnicnadd.pl

Miejska Galeria Sztuki „MM”, ul. Sienkiewicza 3, tel. 32 2491719, www.aleriamm.art.pl

Miejski Zakład Kąpielowy, plac Powstańców Śląskich 1, tel. 32 2413067

www.plywalnia-chorzow.pl

Kąpielisko Fala, aleja Fali, tel. 32 3498290

Miejski Zakład Kąpielowy, ul. Graniczna 92, tel. 32 2468333; www.moris.chorzow.pl

SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE

www.um.siemianowice.pl

Park Tradycji

Sancovice

Pierwszy dokument, w którym po raz pierwszy wspomniano Sancovice (czyli Siemianowice) pochodzi z 1273 r.

w tym mieście urodził się Wojciech Korfanty, przywódca III Powstania Śląskiego.

Wśród miejskich zabytków wyróżnia się z pewnością klasycystyczny **zespół pałacowo-parkowy Donnersmarcków** (ul. Chopina). Dawny ogród zamkowy w stylu angielskim zmieniono w park miejski. Zabudowania pałacowe w XVIII w. należały do rodziny Mieroszewskich (najstarsza, barokowa część pałacu z dachem polskim łamanym). Obecny kształt budowla zawdzięcza przebudowie zleconej w XIX w. przez kolejnych właścicieli, hrabiów Henczel von Donnersmarck. Kolejnym pałacikiem jest neogotycki w formie budynek należący do rodziny Rheinbaben. Wybudowany w 1870 r. w Michałkowicach (ul. Oświęcimska), jest otoczony założeniem parkowym, które dziś nosi nazwę park Górnik. W zamczku (siedziba Domu Technika) odbywają się imprezy kulturalne, m.in. koncerty muzyki klasycznej.

W sąsiedztwie zamczku, na terenie dawnej kopalni „Michał” powstał **Park Tradycji** 🍄, w którym znajdują się ekspozyty związane z tradycjami górniczymi. Obiekt znajduje się na Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego.

W kamiennym spichlerzu pochodzącym z XVIII w., mieści się

Rozkwit tej miejscowości, położonej wraz z okolicznymi osadami w pobliżu strumienia wpadających do Brynicy, nastąpił w XIX w., kiedy rozpoczęto wydobywanie węgla kamiennego i zbudowano hutę „Laura”, obok której powstała osada o miejskim charakterze Laurahütte. W 1932 r. Siemianowice otrzymały prawa miejskie. Warto wspomnieć, że

Ratusz

Muzeum Miejskie (ul. Chopina 6, tel. 32 2285080, www.muzeum.siemianowice.pl), w którym można zobaczyć wystawy stałe, m.in. poświęcone dziejom Siemianowic, a także tradycyjnej kulturze wsi górnośląskiej. Od 1992 r. odbywają się tu zajęcia Małej Akademii Jazzu.

Siemianowiczanie z pewnością znają dobrze neogotycko-śródziemnomorską **wilłę przemysłowca Wilhelma Fitznera** (ul. 27 stycznia, tel. 32 7632733), zbudowaną w 1859 r., a kilkanaście lat później rozbudowaną. W tych zabytkowych wnętrzach odbywają się imprezy kulturalne, organizowane przez Siemianowickie Centrum Kultury (ul. Niepodległości 45, www.siemck.pl) – koncerty, warsztaty, zabawy karnawałowe dla najmłodszych i wiele innych ciekawych spotkań.

W wędrownkach po mieście nie można pominąć serca każdego miasta, którym jest **rynek** (pl. Wolności). Przy rynku znajduje się ratusz w stylu eklektycznym, pochodzący z 1904 r.

Do terenów zielonych w Siemianowicach zalicza się również park Pszczelnik, położony w południowo-zachodniej części miasta. Amatorzy sportu w **Kompleksie Sportowym Pszczelnik** znajdą korty tenisowe, boiska sportowe, halę sportową, odkryty basen oraz nowoczesny hotel. Niedaleko parku jest położony **Śląski Klub Golfowy**. Pole golfowe ma powierzchnię 42 ha oraz 18 dołków. Działają tu również Driving Range, wypożyczalnia sprzętu, a także szkoła golfa i domek klubowy. Pole golfowe sąsiaduje z **lasem Bażanciarnia**, obok którego znajduje się Staw Rzęsa – ulubione miejsce siemianowickich wędkarzy. Staw, Bażanciarnia i pole golfowe oraz strzelnica myśliwska tworzą jedyną w swoim rodzaju strefę rekreacyjno-sportową.

Śląski Klub Golfowy

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Punkt Informacji Turystycznej (Oddział PTTK Siemianowice), ul. Niepodległości 45, tel. 600077841

NOCLEGI

„**Hotel Vacanza**”***, Stylehotels Sp. z o. o., ul. Olimpijska 4, tel. 32 6068383, www.stylehotels.pl

„**Gościniec**”, ul. Moniuszki 1, tel. 32 2285751 wew. 362

„**Dom Energetyka**”, ul. Emilii Plater 14, tel. 32 2285599

MOSiR Pszczelnik „Gościniec”, ul. Park Pszczelnik 3, tel. 32 2280848,

www.mosir.siemianowice.pl

Camping nr 186 „Bańgówka”, ul. Okrzei 4, tel. 32 2286000

GASTRONOMIA

Restauracja „Parkowa”, ul. Chopina (Park Miejski), tel. 32 2290182, www.parkowa.net

Holia Chopin Club, ul. 1 Maja 4, tel. 32 2048722, www.holia.pl

„**Mercado Cafe**”, ul. Wróblewskiego 67, tel. 32 7647316, www.mercado-cafe.pl

„**Pizzeria Toscana**”, ul. Świerczewskiego 22, tel. 32 7657777, www.toscana-pizzeria.pl

„**Pizzeria Avanti**”, ul. Świerczewskiego 4, tel. 32 2290003

Restauracja „Osteria”, ul. Krakowska 1, tel. 32 7306800, www.osteria-restauracja.pl

Restauracja „Kasyno”, ul. Jana Pawła II 16, tel. 32 2203875

INNE ATRAKCJE

Pływalnia Miejska, ul. J. N. Śniadeckiego 11, tel. 32 2280415; www.pm-siemianowice.pl

Kompleks Sportowy „Michał”, Michałkowice (hala sportowa, sauna fińska, basen kryty, jacuzzi z hydromasażem), ul. E. Orzeszkowej 1, tel. 32 7652303, 32 7652304,

www.ksmichal.mmj.pl

Kregielnia Renoma, ul. Wróblewskiego 37, tel. 32 2208570,

www.kregielnia.siemianowice.com

Strzelnica sportowa i myśliwska, ul. Zwycięstwa 2, tel. 32 2282748, 603880461,

www.strzelnica.eu

Śląski Klub Golfowy, ul. Sowia 10, tel. 32 6083371, www.slaskiklubgolfowy.pl

Kompleks Sportowy „Siemion”, ul. Olimpijska 2, tel. 32 2516453,

www.mosir.siemianowice.pl

RUDA ŚLĄSKA

www.rudaslaska.pl

Kolonia robotnicza – ulica Staszica

W 1951 r. w wyniku likwidacji powiatu katowickiego utworzono dwa miasta – Nowy Bytom, do którego włączono Chebzie, Wirek, Bielszowice, Halembę, Kochłowice i Bykowińnię, oraz Rudę, która wchłonęła Orzegów i Godule.

Ruda Śląska uchodzi za najbardziej śląskie miasto spośród miast Górnego Śląska. Decydują o tym najliczniej w regionie funkcjonujące kopalnie i huta, zachowane w dużej liczbie, typowe dla Górnego Śląska obiekty przemysłowe i osiedla domów robotniczych oraz stale obecna gwara śląska.

Do najciekawszych zabytków Rudy Śląskiej należy **kościół św. Pawła** w Nowym Bytomiu (plac Jana Pawła II 5) z lat 1911-1912, według projektu Johanna Klompa. Przy ul. Niedurnego stoi **dawne kasyno hutnicze** – obecnie Miejskie Centrum Kultury oraz wila „Florianka”. Przy ulicy stoi także wielki **piec huty „Pokój”** oraz **osiedle „Kaufhaus”**. Nie mniej cenne zabytki znajdują się w Rudzie. Należą do nich **kościół św. Józefa Robotnika** (ul. Piastowska 16) i MB Różańcowej (ul. Kościelna 12), dawna hrabiowska gospoda przy ul. Wolności oraz poprzemysłowe zabudowania szybu „Mikołaj”. Poprzemysłowe dziedzictwo reprezentuje także wieża **szybu „Andrzej”** oraz obiekty znajdujące się na terenie po byłej kopalni „Walenty-Wawel”. Niezwykle cenne są też rudzkie kolonie robotnicze. Obok wspomnianego „Kaufhausu” jest **„Ficinus”** 🍷, wpisany na Szlak Zabytków Techniki, przy ulicach Staszica i Kościelnej i „Karmańskie”. Wśród zabytków sakralnych warto też wspomnieć o późnobarokowym **kościółce MB z Lourdes w Kochłowicach** (sanktuarium MB Lourdzkiej) oraz o dziewiętnastowiecznych świątyniach w każdej niemal dzielnicy.

Miasto z miast

Do 1950 r. na terenie dzisiejszej Rudy Śląskiej funkcjonowało wiele samodzielnych miejscowości. Proces ich scalania zakończył się w 1959 r., kiedy połączono Rudę i Nowy Bytom.

Kościół św. Józefa

Atrakcje architektoniczne uzupełniają **schrony bojowe** Obszaru Warownego „Śląsk” w Goduli, Kochłowicach i na Halembie. Warto też wspomnieć, że w Bielszowicach w dawnym folwarku Ballestremów powstało **Muzeum PRL-u** (ul. Zajęcza 42, tel. 32 7007049, fundacjaminejepoki@gmail.com).

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Punkt Informacji Turystycznej: Oddział Miejski PTTK w Rudzie Śląskiej, ul. Janasa 21, tel. 32 2486748, www.rudaslaska.pttk.pl

NOCLEGI

Pensjonat, Restauracja Florianka, ul. Niedurnego 73, tel. 32 7724015, 508114145, www.restauracjaflorianka.pl

Firma Prywatna MARYLA, ul. Kałusa 9, Ruda Śl. Wirek, tel. 32 2421077, 502672437

Inter-Stop, ul. Chłopska 1, tel. 32 3447890, www.inter-stop.pl

Hotel Restauracja Dymarka, ul. Magazynowa 35 a, tel. 32 2481612, www.dymarka.emeteor.pl

Gościńiec, ul. Kalinowa 11, 41-717 Ruda Śląska, tel. 502 022 492, www.gosciniac-b.pl

GASTRONOMIA

„Adria” Restauracja-Pizzeria, ul. Wolności 1, tel. 32 3422045 wew.18, 608394583, www.restauracjaadria.pl

Restauracja „Wiśniowy Sad”, ul. 1 Maja 76, tel. 32 3421502, www.wisniowysad.com.pl

Restauracja „4 Pory Roku”, ul. Niedurnego 34, tel. 32 2402027, www.4pory-roku.eu

Restauracja „Kuznia smaku”, ul. Kubiny 32, tel. 32 3400240, www.kuznia-smaku.pl

„Druid Pub”, ul. Niedurnego 69, tel. 32 7716809, www.druidpub.pl

INNE ATRAKCJE

Miejskie Centrum Kultury im. Henryka Bisty, ul. Piotra Niedurnego 69, tel. 32 2486240, www.mckrudasl.pl

Muzeum Miejskie im. Maksymiliana Chroboka, ul. Wolności 26, tel. 32 2484457, 32 2435040, www.muzeum.rsl.pl

Muzeum PRL-u, ul. Zajęcza 42, tel. 32 700 70 49, www.muzeumprl-u.pl

Cinema City, ul. 1 Maja 310, tel. 323404040, www.cinema-city.pl

Kino „Patria”, ul. Chorzowska 3, tel. 322420018; 32 2487584; 502651403, www.kinopatria.com

Park Wodny „Aquadrom”, ul. Kłodnicka 95a, 41-706 Ruda Śląska, tel. tel.: 32 797 36 00, www.parkwodny-rudaslaska.pl

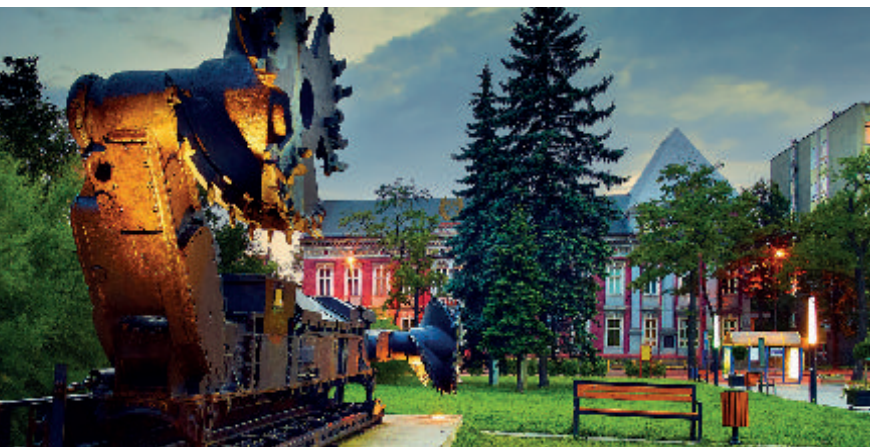
Pływalnie: Basen kryty MOSiR, ul. Chryzantem 10, tel. 32 2430530, wew. 24, (basen sportowy dwudziestopięciometrowy, basen rekreacyjny z masażami, pięćdziesięciometrowa zjeżdżalnia); basen kryty przy ul. Oświęcimskiej 90 (przy nowej szkole), tel. 32 2438887, basen kryty przy ul. Pokoju 13, tel. 32 2420777, 32 2421578, www.mosir.rsl.pl

Obszar Warowny Śląsk – schron w Goduli

ZABRZE

www.um.zabrze.pl

Skwer przy Muzeum Górnictwa Węglowego

Zabrze to jedno z pięciu największych, pod względem liczby mieszkańców, miast w województwie śląskim. Kojarzone głównie z przemysłem górniczo-hutniczym oraz drużyną piłkarską „Górnik Zabrze”, w ostatnim czasie coraz lepiej rozwija się w kierunku turystyki przemysłowej. Mimo przemysłowego charakteru miasto zachowało aż 62% powierzchni, którą tworzą tereny zielone.

W 2007 r. udostępniono dla turystów **Zabytkową Kopalnię Węgla Kamiennego „Guido”** 🌀.

Powstała ona w 1855 r. na polecenie księcia Guido Henckela von Donnersmarcka, wielkiego magnata XIX-wiecznego. Turyści zaopatrzeni w kaski oglądają na poziomie 170 m m.in. ekspozycję geologiczną, rekonstrukcję podziemnych stajni i wystawę górniczych narzędzi, a na poziomie 320 m – pracujące kombajny: chodnikowy i ścianowy, taśmociągi itp. Kopalnia „Guido” stanowi również miejsce, gdzie kwitnie życie kulturalne, odbywają się tu koncerty z cyklu „Muzyka na poziomie” i przedstawienia w ramach projektu „Teatr na poziomie” – jest to najgłębiej położona scena impresaryjna w Europie. W podziemiach kopalni znajduje się również sala bankietowa, w której można zorganizować przyjęcie z tańcami na 120 osób, np. wesele, a przysięgę małżeńską wypowiedzieć w kaplicy patronki górników św. Barbary, która również mieści się pod ziemią, na poziomie 170 m. Od lipca 2013 Guido zaprasza również do Strefy K8, w której znajdują się między innymi pub, sala koncertowa oraz multimedialne sale konferencyjne.

Podobny charakter ma **Skansen Górniczy „Królowa Luiza”** 🌀. Początki kopalni datują się na rok 1791, a praca ustała tu dopiero w 1973 r., kiedy to zamknięto pole górnicze Zabrze-Zachód. Od 1993 r. znajduje się tu Skansen Górniczy, w którym turyści mogą oglądać zachowany układ przestrzenny kopalni z przełomu wieków XIX i XX. Największymi

Miejsce za debrami

Pierwsza wzmianka o Zabrzu pochodzi z XIII w., jest w niej wymieniona łacińska nazwa Sadbre, czyli miejsce za debrami (debrzy to porośnięte doły z płynącym wśród wzgórz strumieniem). Prawa miejskie, jako Hindenburg (od 1914 r. do 1945 r.) otrzymało w 1922 r.

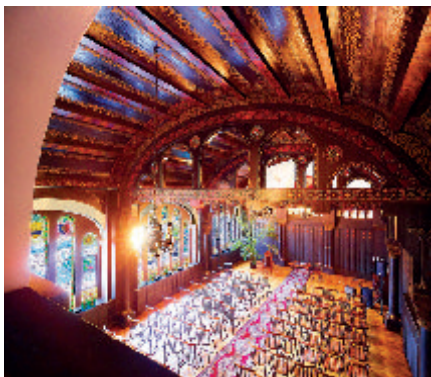

Maszyna parowa w skansenie „Królowa Luiza”

Zabytkowa Kopalnia Węgla Kamiennego „Guido”

atrakcjami skansenu są: wciąż czynna maszyna parowa z 1915 r. oraz możliwość wejścia na wieżę szybową, aby podziwiać panoramę miasta. Skansen składa się z części naziemnej wokół dawnego szybu „Carnall” (ul. Wolności 410) i części podziemnej wokół nieistniejącego szybu „Wilhelmina” (ul. Sienkiewicza 43). Część podziemna skansenu jest niedostępna z powodu prowadzenia prac górniczych. W dawnym starostwie powiatowym, zwanym „Pałacem pod Orłem”, mieści się obecnie **Muzeum Górnictwa Węglowego** 🍷. Liczne wystawy czasowe oraz stałe przybliżają tradycje górnicze nie tylko związane z pracą zawodową, lecz także ze sposobem spędzania wolnego czasu górników.

Muzeum Górnictwa Węglowego

Przy ul. Cmentarnej 15 znajduje się założony w 1871 r. **cmentarz żydowski**, nazwany przez Żydów „domem wieczności”, gdzie na powierzchni 1,5 ha zachowało się ok. 800 nagrobków. Na ulicy Cmentarnej warto zobaczyć jeden z pięciu zachowanych Stalowych Domów w Zabrzu (ul. Cmentarna 7), wykonany przez pobliską hutę Donnersmarcka.

Kościół św. Józefa

Ciekawym miejscem w dzielnicy Zabrze, Biskupicach jest **osiedle robotnicze Borsig** (niem. Siedlung Borsigwerk), powstałe dla rodzin pracowników kombinatu górniczo-hutniczego w latach 1863-1871. W niedalekiej przyszłości zostanie uruchomiona Główna Kluczowa Sztolnia Dziedziczna - kolejna postindustrialna atrakcja turystyczna Zabrze.

W Zabrzu warto także zwiedzić, znajdujący się na Szlaku Zabytków Techniki, **szyb kopalniany Maciej** 🍷 (ul. Srebrna). To stalowa wieża z nadszypkiem, wybudowana w pierwszej połowie XX w., pełniąca funkcję szybu wentylacyjnego i wydobywczego, zamienionego na studnię głębinową, z której każdy może spróbować „kopalnianej” dobrej wody (znajduje się tu ujęcie wody pitnej). Zabrze to nie tylko zabytki techniki, ale także interesująca architektura sakralna; wśród zabytków w tej kategorii należy wymienić przede wszystkim **kościół pw. św. Józefa** (ul. Roosevelta 104). Wybudowano go w latach 1930-1931, według projektu architekta Dominika Böhma z Kolonii. Architektura świątyni stanowi przykład wczesnego modernizmu na Górnym Śląsku. W podziemiach umieszczono kryptę z ołtarzem św. Barbary, patronki górników. Do kościoła warto przyjechać w okresie bożonarodzeniowym, aby zobaczyć szopkę składającą się z 27 figur naturalnej wielkości, z panoramą w tle, mającą ok. 10 m wysokości i 15 m długości.

Osiedle robotnicze Borsig

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Punkt Informacji Turystycznej ⓘ pl. Dworcowy 5, tel. 32 3702981, zabrze@slaskie.travel, www.mosir.zabrze.pl

Punkt Informacji Turystycznej, ul. Powstańców Śląskich 2/1, tel. 32 2717276, informacja@um.zabrze.pl, www.um.zabrze.pl

NOCLEGI

Hotel Diament***, ul. Cisowa 4, tel. 32 7211001, www.hoteldiament.pl
Willa Ambasador**, ul. 3 Maja 78, tel. 32 2715044, www.mosir.zabrze.pl
Hotel AlpeX**, ul. Franciszkańska 8, tel. 32 3760040, www.hotelalpeX.pl
Gościniec „Słazak”, ul. Wolności 63, tel. 32 2761195, www.slazak.oferuje.pl
Hotel Ibis, ul. Jagiellońska 4, tel. 32 7777000, www.ibishotel.com/Zabrze
Zielony Ogród, ul. Miki 3, www.ZielonyOgrod-Zabrze.pl, tel. 32 2756333

GASTRONOMIA

„Pod kasztanami”, ul. Wolności 190, tel. 32 3701124, www.podkasztanami.pl
„Impresja”, ul. Park Hutniczy 10, tel. 32 2717812
Gościniec Staropolski, ul. Staropolska 3, tel. 32 2761046, www.staropolski.zabrze.pl
Bar Dworcowy, pl. Dworcowy 5, tel. 32 2711852

INNE ATRAKCJE

Zabytkowa Kopalnia Węgla Kamiennego Guido 🍷 w Zabrzu, ul. 3 Maja 93, tel. 32 6303091 wew. 2200, www.kopalniaguido.pl (konieczna rezerwacja - tel. 32 2714077. Dzieci mogą zwiedzać poziom 170 bez limitu wiekowego wyłącznie z opiekunem, zaś poziom 320 dostępny jest dla dzieci powyżej 6 roku życia).
Skansen Górniczy Królowa Luiza 🍷 ul. Wolności 410, tel. 32 3701127, www.muzeumgornictwa.pl (zwiedzanie tylko z przewodnikiem po uprzedniej rezerwacji telefonicznej. Zalecane wygodne obuwie i cieplejsze okrycie, turyści otrzymują kaski).
Muzeum Górnictwa Węglowego 🍷 ul. 3 Maja 19, tel. 32 2716591, www.muzeumgornictwa.pl (w niedziele wstęp wolny).
Szyb Maciej 🍷 ul. Srebrna 6, tel. 32 2712449, www.szybmaciej.pl, info@szybmaciej.pl
Kino Roma, ul. Padlewskiego 4, tel. 32 2716291, www.kinorama.zabrze.pl
Multikino, ul. Gdańska 18, www.multikino.pl Rezerwacja: tel. 32 7205010
Teatr Nowy, plac Teatralny 1, www.teatrnowy.art.pl, tel. 32 2713256
Filharmonia Zabrzeńska, Park Hutniczy 7, tel. 32 2714717, www.filharmonia.zabrze.pl
Pływalnia, pl. Krakowski 10, tel. 32 2711296, www.basenkryty.pl
MOSiR Zabrze, ul. Matejki 6, tel. 32 2716640, www.mosir.zabrze.pl (hala widowiskowo-sportowa boiskami do gimnastyki, squash, siłownia oraz strzelnica; MOSiR posiada również przy ul. Srebrnej 10 kąpielisko leśne, ośrodek jeździecki, park linowy „Trapez Park”)
Ogród Botaniczny, ul. Piłsudskiego 60, tel. 32 2713033, www.mob-zabrze.pl (V-XI)

ŚWIĘTOCHŁOWICE

www.swietochlowice.pl

Urząd Miejski

Kronprinzenstrasse

To pierwsza na Górnym Śląsku bita droga, łącząca Gliwice z Królewska Hutą; powstała w 1830 r.

równy Świętochłowic, jak i sąsiednich miejscowości Chropaczowa i Lipin przyczynił się gwałtowny rozwój przemysłu w XIX w., a zwłaszcza intensywna eksploatacja bogatych złóż węgla kamiennego, prężnie rozwijające się hutnictwo metali oraz liczne inwestycje komunikacyjne – kolej żelazna z Wrocławia do Mysłowic. Współczesne miasto powstało z połączenia w jeden organizm miejski trzech gmin: Świętochłowic, Lipin i Chropaczowa. W okresie międzywojennym utworzono powiat świętochłowicki – najmniejszy w Rzeczypospolitej Polskiej, obejmujący 14 gmin, o ogromnym znaczeniu strategicznym, graniczący z terytorium Rzeszy Niemieckiej. Wybuch II wojny światowej uniemożliwił nadanie praw miejskich Świętochłowicom w roku 1940, nastąpiło to dopiero w 1947 r. Obecnie Świętochłowice są miastem na prawach powiatu.

Świętochłowice nie posiadają rynku, a rolę głównej przestrzeni publicznej pełni deptak przy ul. Katowickiej, przy której też znajdują się interesujące obiekty architektoniczne. **Kościół św. św. Piotra i Pawła** jest świątynią wotywną, powstał jako podziękowanie Opatrzności Bożej za cudowne ocalenie 43 górników z katastrofy w szybie „Zimnol” kopalni „Deutschland”. Przy ul. Katowickiej 30 stoi gmach dawnej Dyrekcji Kopalni i Hut Donnersmarcków. Obecnie jest to dom mieszkalny. W sąsiedztwie znajduje się **kościół ewangelicki Jana Chrzciciela** wybudowany w stylu neogotyckim. Kilkaset metrów dalej, przy ul. Katowickiej 54, w budynku dawnego starostwa powiatu mieści się siedziba **Urzędu Miejskiego**. Nieco dalej zobaczyć można **wieżę ciśnień** z 1909 r. o charakterystycznej sylwetce.

W dzielnicy Zgoda przy ul. Wojska Polskiego, na obszarze zlikwidowanej kopalni znajdują się dwie **wieże wyciągowe**, wpisane do rejestru zabytków. Dalej, w kierunku

Historia Świętochłowic sięga końca XIII w. Pierwsza w przekazach źródłowych pojawiła się wzmianka dotycząca jednej z dzisiejszych dzielnic miasta – Chropaczowa. Obie osady do połowy XIX w. należały do parafii św. Małgorzaty w Bytomiu. Podobnie jak na całym Górnym Śląsku, do dynamicznego rozkwitu za-

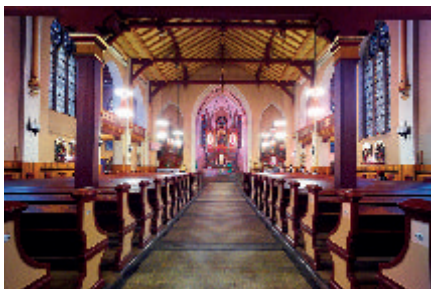

Wieża ciśnień

granicy z Rudą Śląską, znajduje się pomnik – brama dawnej filii obozu zagłady Auschwitz – Birkenau, a po II wojnie światowej – obozu podlegającego polskiemu Urzędowi Bezpieczeństwa Publicznego, w którym śmierć poniosło ok. 2000 osób, głównie Ślązaków. Na rogu ulic Szpitalnej i Wiktora Polaka wznosi się budynek dawnego zarządu obszaru dworskiego, później urzędu gminy Świętochłowice i komendy policji.

W Lipinach, północno-zachodniej dzielnicy Świętochłowic, przy ul. dr. A. Bukowego stoi najstarszy w mieście neogotycki **kościół pw. św. Augustyna** (1872). Warto zwrócić uwagę na witraże autorstwa Adama Bunscha. Przy ul. Sądowej 1, w pobliżu placu Słowiańskiego, znajduje się odrestaurowany ratusz dawnej gminy Lipiny. Obecnie mieści się w nim Centrum Integracji Społecznej.

W dzielnicy Chropaczów na uwagę zasługuje neoromański **kościół pw. Matki Boskiej Różańcowej** oraz Krzyż Męki Pańskiej przy ul. Kościelnej.

Kościół św. św. Piotra i Pawła

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Punkt Informacji Turystycznej (Oddział PTTK Świętochłowice, OSiR „Skałka”), ul. Bytomska 40, tel. 32 2455653, 695445290, swietochlowice.pttk@interia.pl,

NOCLEGI I GASTRONOMIA

Willa Styl**, ul. Dworcowa 8, tel. 32 3494140, www.willastyl.com.pl

„Skałka” Restauracja, al. Parkowa 1, tel. 504447301

Ramzes. Restauracja, ul. Dworcowa 2, tel. 32 2456493

Restauracja „Relaks”, al. Wojska Polskiego 5, tel. 32 2450019

Restauracja „Magia”, ul. Chorzowska 35, tel. 32 3455092, 501670002, www.restauracja-magia.eu

Restauracja „Oaza”, ul. Górnicza 57, tel. 32 2455155

Capello – Pizzeria. Maj S.J., ul. Dworcowa 15, tel. 32 2455748, www.capello.com.pl

INNE ATRAKCJE

Muzeum Miejskie, ul. Dworcowa 14, www.muzeum.swietochlowice.pl, tel. 32 2452388

Centrum Kultury Śląskiej, ul. Krauzego 1, www.cks.org.pl, tel. 32 3452160, 515182275

Galeria-Grupa Artystów Nieprofesjonalnych, (w budynku Centrum Kultury Śląskiej), ul. Chorzowska 73, www.gan-grota.art.pl

Ośrodek Sportu i Rekreacji „Skałka”, ul. Bytomska 40, tel. 32 2455900, www.osir-skałka.pl (stadion sportowy z torem żużlowym i boiskiem piłkarskim, kompleks boisk do gry w piłkę ręczną, koszykową i siatkową, korty tenisowe, kąpielisko „Skałka” czynne w sezonie letnim wraz z przystanią, wypożyczalnią kajaków i rowerów wodnych, tor speedrowerowy, boisko do piłki siatkowej plażowej)

Kąpielisko Miejskie, ul. Zubrzyckiego 38, tel. 32 2412640 www.osir-skałka.pl

Ulica Wiktora Polaka

BYTOM

www.bytom.pl

Rynek w Bytomiu

Gród na wzgórzu

Wzmianki o osadzie zwanej Bitom sięgają XII w., ale już w XI w. istniał tu gród założony przez Bolesława Chrobrego na wzgórzu św. Małgorzaty, otoczonym rzeką Bytomką. Wkrótce w pobliżu powstała osada handlowa.

W Bytomiu zachował się średniowieczny układ urbanistyczny, typowy dla miast lokowanych na prawie niemieckim, czyli owalny plan zabudowy, prostokątny **rynek** (większy niż w średniowieczu, gdyż wyburzono zachodnią pierzeję rynku) oraz po dwie ulice wychodzące z każdego rogu rynku pod kątem prostym, ułożone w układzie szachownicowym. Warto przy okazji zwrócić uwagę na znajdujące się wokół rynku urokliwe kamienice w stylu historyzmu i secesji, a także na pomnik śpiącego lwa z 1873 r., który upamiętnia mieszkańców powiatu poległych w wojnie francusko-pruskiej w latach 1870-1871. **Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny** (ul. ks. Karola Koziółka 3) znajduje się poza rynkiem. Świątynia została wybudowana w 1231 r. w stylu gotyckim, była kilkakrotnie przebudowywana, zwłaszcza w latach 1851-1857. Wewnątrz uwagę zwraca ołtarz z barokowym obrazem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny z XVII w., a także ikona Matki Boskiej Bytomskiej z XV w.,

Zabytkowy tramwaj nr 38

Architektura

Zwiedzając centrum miasta, warto zwrócić uwagę na zabytkowe kamienice i wille, gdyż bytomska architektura należy do najbardziej zróżnicowanych w Polsce – reprezentuje wszystkie style i tendencje w budownictwie XIX i pierwszej połowy XX w. Jej odkrywanie ułatwia sześć miejskich tras turystycznych „Bytom na 6”.

z domalowanymi w XVI w. postaciami św. Katarzyny i św. Agnieszki. Warto wiedzieć, że w krypcie kościoła znajduje się grób rodziny Henckel von Donnersmarck.

W 1920 r. została uruchomiona **Elektrociepłownia Szombierki** 🌻 (ul. Kosynierów 30, www.ecszombierki.pl), w latach 1939-1944 osiągnęła ona maksymalną moc 100 MW i była jedną z największych w Europie. Obiekt leży na Szlaku Zabytków Techniki i po zaprzestaniu produkcji znakomicie sprawdził się w roli przestrzeni dla wydarzeń kulturalnych i sportowych. Obecnie wewnątrz jest niedostępne dla zwiedzających. Obok obiektu przebiega linia **Górnośląskich Kolei Wąskotorowych** 🌻.

Po likwidacji Górnośląskich Kolei Wąskotorowych w 1994 r. pozostała trasa turystyczna z Bytomia nad zalew Nakło-Chechło w Miasteczku Śląskim. Oprócz Elektrociepłowni Szombierki innymi ciekawymi przystankami na trasie to Dolomity Sportowa Dolina w Bytomiu oraz Zabytkowa Kopalnia Srebra w Tarnowskich Górach. Dokładne informacje na temat kursowania kolejki, cen biletów czy możliwości zwiedzania zabytkowego taboru w parowozowni przy ulicy Reja można uzyskać pod numerami tel. 513872200, 666904142 lub też na stronie www.sgkw.eu.

Kolejka wąskotorowa

Kolejka powstała w 1853 r. – wtedy to wybudowano jej pierwsze odcinki, łączące Tarnowskie Góry z Wirkiem. Niegdyś był to system transportu pomiędzy kopalniami, hutami i setkami innych zakładów.

Kolejka wąskotorowa

Od 1898 r. w Bytomiu kursują tramwaje elektryczne, początkowo wąskotorowe. Jednak w 1913 r. gmina stworzyła trzy własne linie tramwajowe, o szerokości torów 1435 mm, stosowanej do dziś. Regularnie kursująca do dziś **linia nr 38** to fragment jednej z dawnych linii miejskich, która niegdyś prowadziła z rynku do zajezdni na ul. Piekarskiej. Zabytkowy tramwaj typu Konstal N trzy razy na godzinę kursuje na tej trasie. Jazda trwa tylko 6 minut, ale wielu miłośników tramwajów przyjeżdża do Bytomia głównie po to, aby przejechać się tym właśnie modelem.

Muzeum Górnośląskie

W modernistycznym gmachu z lat trzydziestych XX w. przy pl. Jana III Sobieskiego 2 ma swoją siedzibę **Muzeum Górnośląskie** (tel. 32 281 82 94, www.muzeum.bytom.pl, w niedziele wstęp wolny). Oprócz ciekawych wystaw stałych, dotyczących przyrody Górnego Śląska, a także Galerii Malarstwa Polskiego (m.in. obrazy Grottgera, Michałowskiego) i ekspozycji etnograficznej, można oglądać wystawy czasowe. Filia Muzeum Górnośląskiego (ul. Korfante-go 34, tel. 32 2819733) znajduje się tuż obok, w zabytkowej willi z ogrodem, która niegdyś była siedzibą Starostwa Powiatowego.

Z pewnością najciekawszą aranżacją architektoniczną w kategorii budynków mieszkalnych jest **Bolko Loft** (ul. Kruszcowa), czyli budynek lampiarni dawnych Zakładów Górniczo-Hutniczych Orzeł Biały, zaadaptowany na dom mieszkalny przez Przemysła Łukasika, który zresztą mieszka w nim wraz z rodziną. Loft (z ang. poddasze, strych) to mieszkanie o wysokim standardzie, o dużej powierzchni, urządzone w pomieszczeniach dawnych fabryk czy magazynów.

Niezwykłym miejscem jest ośrodek **Dolomity Sportowa Dolina** (Bytom-Sucha Góra, ul. Błachówka 94, tel. 32 3886600, www.dsd.pl), czyli miejsce, gdzie na nartach można jeździć przez cały rok. Trzy wyciągi narciarskie, 700 m tras zjazdowych, park zabaw zimowych dla dzieci, zimowy tor dla quadów, snowpark, a także trasy rowerowe i widokowe sprawiają, że z pewnością każdy amator ruchu znajdzie coś dla siebie. Na terenie ośrodka znajdują się restauracje, a także pensjonat, w którym można wykupić noclegi. Bezpośrednie sąsiedztwo rezerwatu leśnego Segiet, ostoi stuściędziesięcioletnich buków, gwarantuje specyficzny mikroklimat.

NOCLEGI

Hotel Bristol**, ul. Dworcowa 16, tel. 32 2811241, www.hotel-bristol.com.pl
Apart-Lux, ul. Józefczaka 5, tel. 32 3967412, www.apart-lux.pl
Apartamenty Pod Lasem, ul. Leśna 7A, tel. 798506937 (wypożyczalnia rowerów, jazda konna), www.apartamentypodlasem.pl
Apartamenty Energo, ul. Ludowa 3, tel. 603108333, www.apartamentyenergo.pl
Motel Tramp, ul. Dolna 2, tel. 32 2807098
Hostel, ul. Strzelców Bytomskich 87, tel. 32 7821700, www.twojhostel.pl/bytom

GASTRONOMIA

Karczma u Młynarza, ul. Piekarska 55, tel. 32 3959595.
Nihonto – restauracja japońska, ul. Piłsudskiego 57, tel. 784608404, www.restauracja-nihonto.pl
Restauracja Litera, ul. Rynek 20, tel. 32 2824680, www.restauracjalitera.pl
Restauracja-Galeria Pod Czaplą, ul. Moniuszki 8, tel. 32 2811853, www.podczapla.pl
Bistro Swojskie Klimaty, Rynek 22, tel. 508732248

INNE ATRAKCJE

Bytomskie Centrum Kultury, ul. plac Karin Stanek 1, tel. 32 3893109 do 10, www.becek.pl
Centrum Sztuki Współczesnej Kronika, Rynek 26, tel. 32 2818133, www.kronika.org.pl
Opera Śląska, ul. Moniuszki 21, tel. 32 2813431, www.opera-slaska.pl
Galeria Motoryzacji i Techniki, ul. Strzelców Bytomskich 98, tel. 661811440
Pływalnia kryta, ul. Parkowa 1, tel. 32 2812770
Lodowisko sztuczne, ul. Pułaskiego 71, tel. 32 2825155
Kąpielisko odkryte, ul. Wrocławska, tel. 32 2812770
Korty tenisowe KS Górnik Bytom, ul. Tarnogórska 5, tel. 32 2817870, www.ksgornik.bytom.pl
Hala na Skarpie, ul. Frycza-Modrzewskiego 5a, tel. 32 2860025, www.skarpa.bytom.pl (wielofunkcyjne boisko oraz ścianka wspinaczkowa)
Fantasy Park (kręgielnia, bilard, laserowy paintball, sala zabaw dla dzieci) w CH Agora, plac Kościuszki 1, www.bytom.fantasypark.pl
Cinema City w CH Agora, plac Kościuszki 1, tel. 32 2868686, www.cinema-city.pl
Golf Driving Range, www.srebrnestawy.pl (nauka gry w golfa)

Dolomity Sportowa Dolina

PIEKARY ŚLĄSKIE

www.piekary.pl, www.info.piekary.pl

Wnętrze Bazyliki NMP

Pierwsze wzmianki na temat miejscowości Pecare pochodzą z 1277 r. Za sprawą cudownego obrazu Matki Boskiej Piekarskiej przybywali tu m.in. Jan III Sobieski, August II Mocny, a obraz Matki peregrynował nie tylko po Górnym Śląsku, ale nawet na ziemię czeskie. W połowie XIX w. Piekary były ważnym ośrodkiem patriotycznym i kulturalnym. Działała tu jedna z pierwszych polskich drukarni na Górnym Śląsku, prężnie rozwijał się ruch śpiewaczy i teatralny.

Sercem Piekar Śląskich jest **Bazylika pw. Najświętszej Maryi Panny i św. Bartłomieja** (ul. ks. Ficka 7). Podwójne wezwanie świątyni wzięło się stąd, że pierwotnie stał w tym miejscu drewniany kościół pw. św. Bartłomieja, a obraz Matki Bożej wisiał w bocznym ołtarzu. Mury kościoła z dwiema wieżami otaczają krużganki (tzw. Rajski Plac) oraz mur z rzeźbami Apostołów. Ikona Matki Bożej Piekarskiej w typie Hodigitrii (Przewodniczki) pochodzi z XVI w. Warto jednak pamiętać, że oryginał przeniesiono na początku XVIII w. do Opola, a w piekarskiej bazylice znajduje się kopia. Nie każdy wie, że właśnie do Pani Piekarskiej odnosi się wezwanie w litanii loretańskiej Matko Sprawiedliwości i Miłości Społecznej, wpisane przez papieża Jana Pawła II w 1983 r. Od wieków, co roku pielgrzymują tu wierni z całego kraju, jednak najważniejsze są pielgrzymki stanowe – kobiet i dziewcząt w sierpniu i młodzieńców i mężczyzn w maju. Na pobliskim wzgórzu Cerekwica pod koniec XIX w. powstał **zespół kaplic Drogi Krzyżowej**, zbudowany według projektu o. Wacława Schneidera, który inspirował się stacjami jerozolimskiej Drogi Krzyżowej. Najważniejszym obiektem całego kompleksu Kalwarii piekarskiej jest neogotycki kościół pw. Przemienienia Pańskiego, zbudowany w latach 1893-1896.

W przededniu II wojny światowej w okolicy Piekar wybudowano wiele obiektów fortyfikacyjnych, stanowiących fragment **Obszaru Warownego „Śląsk”**, liczący w sumie 61 km. Na pograniczu Piekar i Dobieszowic zachował się żelbetowy schron bojowy dla ciężkiej broni maszynowej, który obecnie pełni funkcję muzeum i jest udostępniony dla zwiedzających.

Wielkie Piekary

Nazwa prawdopodobnie wiąże się z funkcją wsi służebnej, którą pełniły Piekary wobec grodu książęcego w Bytomiu. Obecna nazwa Piekary Śląskie obowiązuje dopiero od 1935 r. – wcześniej były to Wielkie Piekary lub Niemieckie Piekary.

Kościół Przemienienia Pańskiego

Forty Obszaru Warownego „Śląsk” są atrakcyjnym miejscem podczas inscenizacji walk z kampanii wrześniowej, które są organizowane przez Stowarzyszenie na Rzecz Zabytków Fortyfikacji „Pro Fortalicium”.

W pobliżu bazyliki, przy ul. Bytomskiej oraz w dzielnicy Szarłej zachowały się liczne kamienice mieszczańskie z XIX w., wybudowane w stylu klasycystycznym. Do budynków ciekawych pod względem architektonicznym zalicza się również Wojewódzki Szpital Chirurgii Urazowej im. dr. Janusza Daaba (ul. Bytomska 62), dawny szpital górniczy z początku XX w.

Na miłośników wycieczek rowerowych czeka w okolicy mnóstwo atrakcyjnych terenów.

Kopiec Wyzwolenia

Oprócz wysokich wież piekarskiej bazyliki w mieście wyróżnia się jeszcze jeden obiekt, kopiec Wyzwolenia. Pomysł usypania kopca powstał w XIX w., z inicjatywy niewidomego Wawrzyńca Hajdy, górnika z Piekar, zwanego Śląskim Wernyhorą. Kopiec usypano dopiero 50 lat później, w latach 1932–1937. Panorama rozciągająca się z kopca należy do najładniejszych na Górnym Śląsku, w pogodne dni można tu zobaczyć nawet odległe pasma Beskidów.

Kopiec Wyzwolenia

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Punkt Informacji Turystycznej ul. Bytomska 157, tel. 32 7681427, piekary@slaskie.travel

NOCLEGI

Hotel Rezydencja****, Stara 1, tel. 32 4502588, www.rezydencjahotel.pl
Pałac Wiśniewski***, ul. Popiełuszki 13, tel. 32 3810020, www.palac-wisniewski.pl
Hotel Apogeum**, ul. Żwirki 16, tel. 32 3815901, 693647780, www.apogeum.eu
Hotel Restauracja Wiktoria**, ul. Podmiejska 12, tel. 32 4446533, 505999627, www.wiktoria.net.pl
Hotelik Galeria, ul. Jagiellońska 140, tel. 32 7671664, www.restauracjagaleria.com
Hotel Komfort Inn, ul. Inwalidów Wojennych 72, tel. 32 7678555, www.piekarydwor.pl
Dom Pielgrzyma, ul. Popiełuszki 6, tel. 32 2810320, www.dompielgrzyma.fm.interia.pl
Hotel Imperium, ul. Skłodowskiej-Curie 65a, tel. 32 2879150, www.imperium.waw.pl
Gościniec Hubertus, ul. Bytomska 160, tel. 32 2873703, www.piekarydwor.pl/gosciniec
Hotel Stara Kamienica, ul. Bytomska 61, tel. 32 7674157, www.hotelstarakamienica.pl

GASTRONOMIA

Restauracja Hotelu Rezydencja ul. Stara 1, tel. 32 4502528 www.rezydencja.slaskie.pl
Restauracja Hubertus, ul. Inwalidów Wojennych 72, tel. 32 7678555
Dworek „Donnersmarck”, ul. Gajowa 4, tel. 32 3815310, www.dworekdonnersmarck.pl
Restauracja Imperium, ul. Skłodowskiej-Curie 65a, tel. 32 2879150, www.imperium.waw.pl
Stółwka przy Domu Pielgrzyma, ul. Popiełuszki 632, tel. 32 2810320
Jadłodajnia, ul. Bytomska 61, tel. 32 7674063

INNE ATRAKCJE

Pływalnia kryta KWK Julian, ul. G. Ziętka 24, tel. 32 7765446, www.fozp.pl
Ścianka wspinaczkowa, ul. Gen. Józefa Ziętka 60
MOSiR, ul. Olimpijska 3, tel. 32 7681428, www.mosir.piekary.pl (strzelnica sportowa, korty tenisowe, lodowisko sezonowe czynne grudzień-marzec, basen sezonowy), tel. 32 7681010

Rynek w Gliwicach

Gliwice to miasto, o którym wzmianki w dokumentach można znaleźć już w 1276 r. W średniowieczu była to typowa osada handlowa i rzemieślnicza. W 1683 r. przez miasto przemaszerowały wojska Jana III Sobieskiego, zmierzające na odsiecz Wiednia. Sam król nocował w klasztorze przy kościele pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Gwałtowny rozwój miasta jest związany z industrializacją, którą zapoczątkowało powstanie Królewskiej Odlewni Żelaza pod koniec XVIII w. Dziś jest to miasto nowoczesnych technologii, położone na skrzyżowaniu dwóch transeuropejskich autostrad A1 i A4.

Spacer po mieście rozpoczynamy od **rynku z ratuszem**, gdzie możemy podziwiać średniowieczny układ ulic. Pierwsze budynki znajdujące się wokół rynku, w tym ratusz, były drewniane. Ratusz, który możemy oglądać obecnie, pochodzi z XVI–XVII w. i zdobi go barokowa figura Matki Boskiej Niepokalanej, wykonana przez Jana Melchiora Österreicha. W zachodniej części rynku stoi fontanna z Neptunem siedzącym na delfinie, umieszczona tu w 1794 r., czyli w trakcie rozpoczęcia budowy Kanału Kłodnickiego, który zapewnił Gliwicom łączność z Bałtykiem. Do naszych czasów zachowały się fragmenty murów obronnych wraz z tzw. Zamkiem Piastowskim (ul. Pod Murami 2, tel. 32 2314494, www.muzeum.gliwice.pl, wstęp bezpłatny). Jest to budowla pochodząca z XV w., niegdyś w stylu gotyckim, obecny kształt przybrała w wyniku przebudowy w XVI w. **Zamek Piastowski** jest jednym z oddziałów Muzeum w Gliwicach, a trzy wystawy: archeologiczna, historyczna i etnograficzna przedstawiają historię Gliwic i okolic. Część murów obronnych stanowiła również **Brama Raciborska**, zwana Czarną Bramą, zachowana częściowo i odświeżona przy placu Rzeźniczym. Obok niej wznosi się **kościół pw. Wszystkich Świętych** (ul. Kościelna 4), którego wieżę widać z daleka. Na wieżę widokową zapraszają przewodnicy PTTK, którzy w każdą niedzielę o godz. 16.00 i 17.00 umożliwiają spojrzenie na Gliwice z lotu ptaka (tylko od maja do września). Sam kościół natomiast jest najstarszy w mieście i posiada wspaniałe, zabytkowe wnętrza. Tylko w kaplicy Matki Bożej zachowała się oryginalna gotycka polichromia, resztę odrestaurowano w stylu barokowym. Obecny wygląd świątynia zawdzięcza gruntownemu remontowi, przeprowadzonemu w latach 1929–1942. W rynku początek swój ma reprezentacyjna ulica Gli-

Napad na Radiostację

Istotnym dniem w historii Gliwic był sfingowany przez nazistów napad na radiostację 31 sierpnia 1939 r., który przyczynił się do rozpoczęcia II wojny światowej.

Fontanna z Neptunem na rynku

Radiostacja Gliwice

wic, ul. Zwycięstwa. Pod numerem 37 stoi Dom Tekstylny Weichmanna, wybudowany w 1924 r. zgodnie z projektem Erica Mendelsohna.

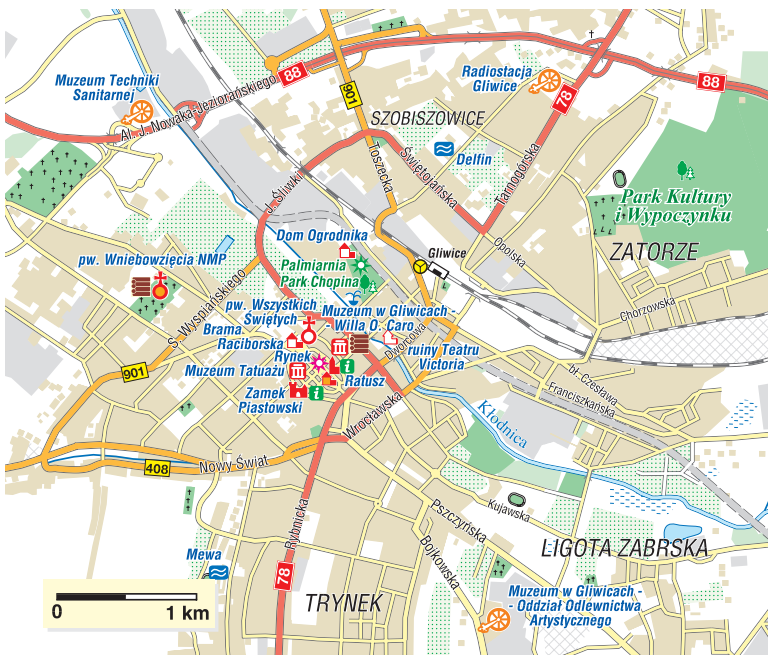
Jest to pierwszy modernistyczny budynek w Gliwicach. Obok uwagę zwracają **Ruiny Teatru Miejskiego Victoria** (al. Przyjaźni 18), spalonego w 1945 r. Mimo zrujnowanych ścian nadal panuje tu niesamowita atmosfera; od 15 lat odbywają się tutaj spektakle, koncerty, wystawy i projekcje filmowe.

Wspomniana już prowokacja gliwicka, czyli sfingowany przez nazistów napad na radiostację to wydarzenie symboliczne nie tylko w historii miasta, lecz także całej Europy.

Radiostacja Gliwice 🍊 to zabytkowy kompleks z 1935 r., w skład którego wchodzi: wieża antenowa, budynek stacji nadajnika, w którym obecnie znajduje się muzeum oraz dwa budynki (ul. Tarnogórska 129, Muzeum tel. 32 3000404, czynne wt.-sob. 9.00-16.00, dzieci do lat 7 i osoby powyżej 75 roku życia – wstęp bezpłatny, soboty wstęp

Najwyższa w Europie

Wieża Radiostacji Gliwice to najwyższa drewniana konstrukcja w Europie, ma ponad 111 m i jest zbudowana z belek z drzewa modrzewiowego, które połączono ze sobą potężnymi, mosiężnymi śrubami. Obiekt znajduje się na Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego.

Muzeum Techniki Sanitarnej

Wnętrza Willi Caro

bezpłatny dla wszystkich; park wokół wieży otwarty latem 6.00-22.00, zimą 8.00-20.00, zwiedzanie parku bezpłatnie).

Przy ul. Fredry rozciąga się pięciohektarowy dziś **park Chopina**, pozostałość większej całości z połowy XIX w. W części północnej znajduje się zachowany do dziś **Domek Ogrodnika** (pomysł inspirowany Domkiem Goethego w weimarskim parku), z kolei w części wschodniej ustawiono pomnik patrona parku – Fryderyka Chopina. Wyjątkowym miejscem w parku, jest **Palmiarnia** (tel. 32 2313239, www.mzuk.gliwice.pl, dzieci do 4 roku życia bezpłatnie), z najwyższym pawilonem o wysokości 22 m (taka wysokość jest konieczna z uwagi na ciągle rosnące palmy). Palmiarnia podzielona jest na pawilony: roślin użytkowych (panują tu warunki klimatu subtropikalnego i większość prezentowanych roślin pochodzi z tej strefy), roślin tropikalnych (te rośliny tworzą piętra charakterystyczne dla lasu deszczowego, a w oczku wodnym pływają piranie), pawilon historyczny (zgrupowano w nim najstarsze i jedne z najokazalszych roślin, które można oglądać w palmiarni), pawilon sukulentów (czyli roślin zdolnych do gromadzenia wody, jak kaktusy). Warto dodać, że w palmiarni można spotkać też zwierzęta; oprócz ryb są to gady, płazy, drobne ssaki, ptaki i owady – ostatnio obiekt wzbogacił się o formikarium, czyli przekrojowe mrowisko, w którym można podpatrywać życie mrówek.

Widok z kościoła Wszystkich Świętych

Główną siedzibą Muzeum w Gliwicach jest **Willi Caro** (ul. Dolnych Wałów 8a, tel. 32 2310854, www.muzeum.gliwice.pl, dzieci do 7 roku życia i osoby powyżej 75 roku życia bezpłatnie), XIX-wieczna rezydencja przemysłowca Oscara Caro, w której można zobaczyć wystawy stałe i czasowe. Najcenniejsze jest oczywiście samo wnętrze, z dobrze zachowanym wystrojem, w tym bogato zdobionymi stropami, boazeriami, parkietami oraz stolarką drzwiową i okienną. Od 2010 r. w podziemiach Willi Caro mieści się również Czytelnia Sztuki, czyli galeria sztuki współczesnej.

Kolejny obiekt muzealny w Gliwicach, leżący na Szlaku Zabytków Techniki, to kompleks budynków starej maszynowni w dawnej kopalni Gliwice, czyli na terenie tzw. Nowych Gliwic. Tam znajduje się **Oddział Odlewnictwa Artystycznego Muzeum w Gliwicach** (ul. Bojkowska 37, www.muzeum.gliwice.pl, turyści indywidualni powinni posiadać dokument tożsamości ze zdjęciem, dzieci do lat 7 i osoby powyżej 75 roku życia wstęp bezpłatny). Można zobaczyć jedną z pierwszych w regionie nowoczesną, interaktywną wystawę prezentującą unikatowe zabytki z bogatej kolekcji odlewów artystycznych, m.in. XIX-wieczne wyroby Królewskiej Odlewni Żelaza, a także XX-wieczne odlewy.

Na terenie zmodernizowanej Centralnej Oczyszczalni Ścieków, znajduje się **Muzeum Techniki Sanitarnej** (ul. Edisona 16, tel. 32 4011440, wew. 11; zwiedzanie po rezerwacji, wstęp bezpłatny, obiekt dostępny dla osób niepełnosprawnych). Ekspozycje takie jak: zastawki, pompy i kompresory zgromadzono w budynku byłej przepompowni. Muzeum znajduje się na Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego.

Oddział Odlewnictwa Artystycznego Muzeum w Gliwicach

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Punkt Informacji Turystycznej ul. Dolnych Wałów 3, tel. 32 2313855, gliwice@slaskie.travel

Punkt Informacji Turystycznej ul. Pod Murami 2, tel. 32 2314494, gliwiczamek@slaskie.travel

NOCLEGI

Hotel Royal***, ul. Matejki 10, tel. 32 4000000, www.hotelroyal.com.pl

Hotel Diament Plaza****, ul. Zwycięstwa 30, tel. 32 7217000, www.hotelediament.pl

Hotel Silvia Gold***, ul. Studzienna 8, tel. 32 7011200, www.silviahotel.pl

Hotel Qubus***, ul. Dworcowa 27, tel. 32 3001100, www.qubushotel.com

Hotel Piast**, ul. Chodkiewicza 33, tel. 32 2791140, www.piasthotel.pl

Dom Gościnny Argentum, ul. Sowińskiego 5, tel. 32 2380480, www.argentum.gliwice.pl

Szkolne Schronisko Młodzieżowe „Ślązaczek”, ul. Krakusa 16, tel. 32 2306831, www.zsti.gliwice.pl/ptsm/

GASTRONOMIA

Restauracja Secesja, ul. Grodowa 5, tel. 323321851, www.restauracjasesesja.pl

Restauracja Stary Browar, ul. Piwna 1b, tel. 323314075, www.starybrowar.gliwice.pl

Mexico Bar, ul. Bednarska 11, tel. 32 2317116, www.mexicobar.eu

Restauracja Wietnamska KIM-LAN, Rynek 21, tel. 32 2310468, www.kim-lan.pl

Restauracja Indyjska Indian dreams, ul. Dolnych Wałów 5, tel. 32 4418057, www.indiandreams.pl

Restauracja Dobra Kasza Nasza, Rynek 3, tel. 533 523 246

Browar Majer, ul. Studzienna 8, tel. 32 7477777, www.minibrowarmajer.pl

Bar u Piotra, ul. Zwycięstwa 17, tel. 32 2322402, www.obiady-gliwice.pl

Złoty Osioł (bar wegetariański), ul. Kłodnicka 2, tel. 533532207, www.wegebar.com

INNE ATRAKCJE

Muzeum w Gliwicach, ul. Dolnych Wałów 8a, tel. 32 2310854, www.muzeum.gliwice.pl

Gliwicki Teatr Muzyczny, ul. Nowy Świat 55/57, tel. 32 2321339, www.teatr.gliwice.pl

Kino Amok – Scena Bajka, ul. Dolnych Wałów 3, tel. 32 2315699, www.amok.gliwice.pl

Cinema City (w C.H. Forum) ul. Lipowa 1, tel. 32 3357777, www.cinema-city.pl

Muzeum Tatuażu, ul. Krupnicza 16, tel. 602772152

Młodzieżowy Dom Kultury, ul. Barlickiego 3, tel. 32 2326954, www.mdk.gliwice.pl

Centrum Rozrywki dla całej rodziny Alegra, ul. Chorzowska 56, tel. 32 2702516, www.alegra.com.pl

Palmiarnia, ul. Fredry 6 (park Chopina), tel. 32 2313239, www.mzuk.gliwice.pl

Ośrodek Wypoczynkowy TUR Czechowice i Stajnia Nad jeziorem ul. Ziemięcicka 62, tel. 32 2388870, www.mzuk.gliwice.pl. Znajdują się tam kąpielisko oraz ośrodek jeździecki

Kąpielisko Leśne, ul. Toszecka 137, tel. 32 2799734, www.mzuk.gliwice.pl

Kryta Pływalnia Olimpijczyk, ul. Oriona 120, tel. 32 4450575, www.mzuk.gliwice.pl

Pływalnia Mewa, ul. Mewy 36, www.mzuk.gliwice.pl, tel. 32 2323766

Kryta Pływalnia Delfin, ul. Warszawska 35, tel. 32 3310451, www.mzuk.gliwice.pl

Kryta Pływalnia Neptun, ul. Dzionkarzy, tel. 32 4134848, www.neptungliwice.pl

Lotnisko i Aeroklub Gliwicki (dzielnica Trynek), tel. 32 2301592, www.aeroklub.gliwice.pl (sekcje: samolotowa, spadochronowa, szybowcowa, modelarska i mikrołotowa)

Lodowisko TAFLA, ul. Akademicka 29, tel. 32 2371416, www.polsl.pl

Kregielnia Strike, ul. Zwycięstwa 23, tel. 32 2313732, www.strikegliwice.pl

DĄBROWA GÓRNICZA

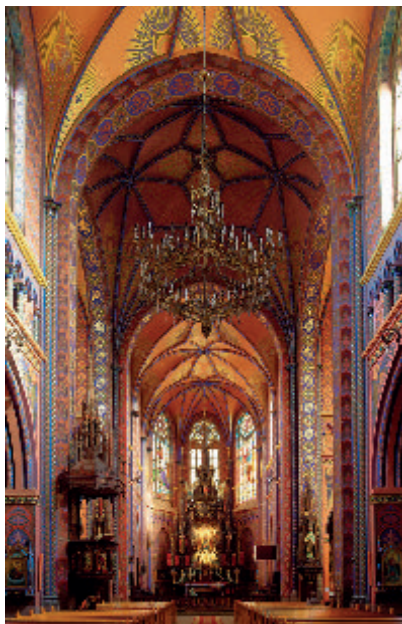
www.dabrowa-gornicza.pl

Pogoria z lotu ptaka

Latem mieszkańcy Dąbrowy i okolic wycieczkują nad zespołem zbiorników wodnych Pogoria, oznaczonych kolejno numerami I, II, III i IV. **Pogoria I**, położona niedaleko od centrum miasta, przy trasie na Żąbkowice, to miejsce ukochane przez żeglarzy, z przystaniami, plażą i ośrodkami wypoczynkowymi. Raj dla wędkarzy stanowi **Pogoria II**, otoczona roślinnością, częściowo będąca pod ochroną. Nad ten zbiornik można się dostać jedynie rowerem lub pieszo, jest więc cicho i spokojnie. Ciszy nie będzie z pewnością na **Pogorii III**, gdyż tam z kolei szaleją wielbiciele kajaków, żagli, windsurfingu, można uprawiać nurkowanie, korzystać z rowerów wodnych, a także zagrać w siatkówkę plażową. Zbiornik Kuźnica Warężyńska, czyli **Pogoria IV**, to najmłodszy ze wszystkich, dostępny dla wędkarzy; ciągnie się też wokół niego trasa rowerowa.

Będąc w mieście, warto wstąpić do **bazyliki Najświętszej Maryi Panny Anielskiej** (ul. Królowej Jadwigi 17). Sanktuarium to miejsce szczególnego kultu Matki Bożej Pani Dąbrowy Górniczej i Matki Zagłębia; w kościele znajduje się figura Maryi słynąca łaskami. Wewnątrz zobaczymy ołtarz główny z obrazem Trójcy Św., po bokach znajdują się wizerunki św. Rozalii i św. Antoniego Padewskiego, a także polichromia pochodząca jeszcze ze starego kościoła, namalowana w okresie Młodej Polski i przedstawiająca anielski orszak i świętych.

Bazylika NMP Anielskiej

Wola Koniecpolska

Najstarsza wzmianka o wsi Dąbrowa pochodzi z 1655 r. i jest zachowana w aktach metrykalnych parafii Świętej Trójcy w Będzinie. Osada ta, pod pierwotną nazwą Wola Koniecpolska, funkcjonowała od 1651 r. Pod koniec XVIII w. w okolicy zaczęto wydobywać węgiel, co przyczyniło się do szybkiego rozwoju okolicznych osad, które w 1916 r. zostały połączone, tworząc miasto Dąbrowa Górnicza.

Pogoria I

Wyjątkowym miejscem jest **Muzeum Miejskie „SztYGarka”** (ul. Legionów Polskich 69, tel. 32 7264185, www.muzeum-dabrowa.pl, w niedziele wstęp wolny) wraz z **Kopalnią Ćwiczebną** 🍷 (grupy maksymalnie 15 osób, bilety do nabycia w muzeum, temperatura w kopalni wynosi ok. 10°C, zatem jest zalecane cieplejsze okrycie), które cieszy się ogromnym zainteresowaniem turystów z całej Polski, a nawet z zagranicy. W sztolni znajdują się m.in. maszyny do urabiania i transportu węgla. Dzięki remontowi przeprowadzonemu w 2008 r. w korytarzach jest sucho i działają pompy osuszające, więc bezpiecznie można zwiedzać to niezwykle miejsce. Jednak Muzeum Miejskie to nie tylko górnictwo, eksponaty są również prezentowane w działach historii, archeologii, przyrody i techniki i etnograficzno-podróżniczym.

Przy placu Wolności znajduje się **Pałac Kultury Zagłębia** (pl. Wolności 1, tel. 32 2622971, www.palac.art.pl), wybudowany w latach 1951-1958. Odbývają się tu koncerty, wystawy, spektakle teatralne, przeglądy filmowe i inne wydarzenia kulturalne.

Chętnie odwiedzane jest **sanktuarium św. Antoniego** przy klasztorze oo. Franciszkanów znajdujące się w Gołonogu (ul. Kościelna 20). Parafia pw. NMP i św. Andrzeja Apostoła powstała w 1675 r., dopiero w 1721 r. zbudowano w kościele ołtarz św. Antoniego, a podczas powtórnej konsekracji kościoła w 1892 r. zmieniono wezwanie na Narodzenia Najświętszej Maryi Panny i św. Antoniego, wtedy też namalowano piękną polichromię.

Muzeum Miejskie „SztYGarka” – kopalnia ćwiczebna

Pustynia Błędownska

Poniemieckie bunkry

W Gołonogu, na wzgórzu cmentarnym Mała Góra znajdują się bunkry poniemieckie i umocnienia – kilka betonowych bunkrów, ślady rowu przeciwpancernego i rowów strzeleckich. To pozostałości linii obronnej, zbudowanej w 1944 r. rękami Polaków zmuszanych do pracy przez Niemców.

Na terenie Dąbrowy Górniczej znajduje się również **Pustynia Błędownska**, zajmująca obszar 14 km² wydym śródlądowych. Ten największy obszar wydmy w Polsce i Europie Środkowej często był wykorzystywany jako poligon, m.in. przez niemiecki Afrika Korps w czasie II wojny światowej. Warto zobaczyć również malowniczy **przełom Białej Przemszy** (ul. Górna), dawniej ulubione miejsce wypoczynku mieszkańców Zagłębia. Nieopodal znajduje się zabytkowy młyn wodny.

Pogoria IV

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Punkt Informacji Turystycznej Muzeum Miejskie „Szttygarka”, ul. Legionów Polskich 69, tel. 796464629, dabrowa-gornicza@slaskie.travel, www.muzeum-dabrowa.pl

Pogoria III

NOCLEGI

- „Shuma”***, ul. Żeglarska 20, tel. 32 2644371, www.hotelshuma.pl
Hotel „Zacisze”***, ul. Hallerczyków 1 (osiedle Ząbkowice), tel. 32 7218894, www.zacisze-dabrowa.pl
Hotel „Standard”**, ul. Magazynowa 1A, tel. 32 6399660, 696064595, www.hotelstandard.pl
Camping EUROCAMPING**, ul. Żołnierska 130, tel. 32 2600208, www.csir.pl

GASTRONOMIA

- Restauracja „Bea”**, al. J. Piłsudskiego 1, tel. 32 2620851, www.restauracjabea.pl
Restauracja „Orle Gniazdo”, ul. Siewierska 32 (Pogoria III), tel. 513009519, www.orlegniazdo.net.pl
Restauracja „Tower”, ul. S. Okrzei 8, tel. 32 2649226, www.towerdg.republika.pl,
Pizzeria Raj, ul. 1 Maja 5, tel. 516516970, www.raj-pizzeria.pl
„Amigo-Bar”, ul. M. Kasprzaka 46, tel. 32 2603069

INNE ATRAKCJE

- Aquapark „Nemo Wodny Świat”**, al. Róż 1, tel. 32 6390579, www.nemo-wodnywiat.pl,
 (baseny rekreacyjne z gejerami wodnymi, zjeżdżalniami, fontannami, basen sportowy, basen zewnętrzny, zjeżdżalnie rurowe, sauny, grota solna, restauracje i bary)
Kino „Helios”, ul. Sobieskiego 6, tel. 32 2623219
Klub Sportów Wodnych „Fregata”, ul. Żeglarska 14 (Pogoria I), tel. 505532263, www.pogoria.org.pl
Hala Widowiskowo-Sportowa, ul. aleja Róż 3, tel. 32 2616195, www.csir.pl
Sala zabaw dla dzieci „Filip i Maja”, ul. Piłsudskiego 36/615, tel. 32 2604360, www.filipmaja.vizz.pl

SOSNOWIEC

www.sosnowiec.pl

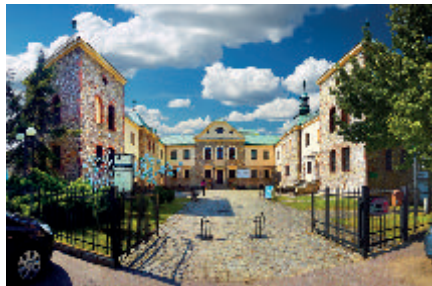

Plac Stulecia z pomnikiem Jana Kiepury

Sosnowiec uzyskał prawa miejskie w 1902 r., ale miejscowości leżące w dzisiejszych granicach miasta, takie jak Klimontów, Milowice i Zagórze są wspomniane w dokumentach już w 1228 r. W XIX w. Sosnowiec rozwijał się niezwykle dynamicznie, w związku z odkryciem bogatych złóż węgla kamiennego i rozwojem kolei. Jednym z najślawniejszych mieszkańców miasta był tenor – Jan Kiepura. W czerwcu 1999 r. Sosnowiec odwiedził Jan Paweł II.

Zwiedzanie miasta można zacząć tam, gdzie rozpoczyna się większość podróży – na **dworcu kolejowym** (ul. 3 Maja 16). Zabytkowy neoklasycystyczny budynek pochodzący z 1859 r., zbudowany według projektu Henryka Marconiego, stanowił stację Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej. Podczas powstania styczniowego, w 1863 r., na dworcu tym rozegrała się bitwa pomiędzy powstańcami a żołnierzami z posterunku rosyjskiego.

Sosnowiecki dworzec był również świadkiem innych wydarzeń. W 1919 r. gwiazda kina niemego Pola Negri została tam zatrzymana podczas podróży z Warszawy do Berlina, gdyż przewoziła niezgłoszoną do odprawy celnej kopię swojego filmu „Niewolnica zmysłów”. W ten sposób poznała komendanta Straży Granicznej Eugeniusza hrabiego Dąbskiego. Była to miłość od pierwszego wejrzenia, gdyż jeszcze w tym samym roku, w listopadzie zakochani wzięli ślub w **kościółce pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny** (ul. Kościelna 1). Kościół ten powstał w latach 1893-1906. Obecnie pełni funkcję bazyliki katedralnej. Warto zwrócić uwagę na wspaniały, neobarokowy ołtarz główny stanowiący kopię ołtarza z kościoła pw. Bożego Ciała w Krakowie.

Zamek Sielecki

Zamek Sielecki

Pierwsze wzmianki o najstarszym zabytku w mieście – Zamku Sieleckim pochodzą z 1403 r.

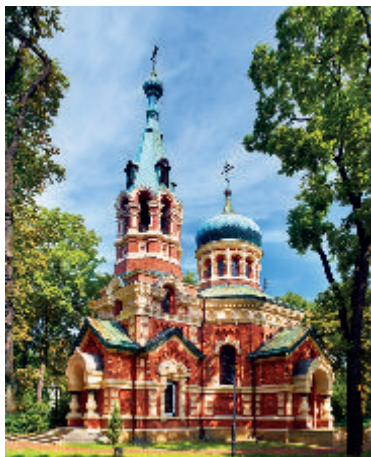
Dworzec kolejowy

Historia na polichromiach

Na szczególną uwagę w bazylice zasługują polichromie autorstwa Włodzimierza Tetmajera i Henryka Uziembły, przedstawiające 14 scen o tematyce związanej z historią Polski i Kościoła.

Bazylika katedralna

Cerkiew prawosławna

Nieopodal dworca znajduje się, wybudowana w 1889 r., **cerkiew prawosławna pw. św. Wiery, Nadziei, Luby i matki ich Zofii** (ul. Kilińskiego 39). W centralnej części dębowego ikonostasu umieszczono ikony Chrystusa, św. Włodzimierza, św. Zofii z córkami. W cerkwi znajduje się również ikona Matki Boskiej Częstochowskiej. Obiekt jest dostępny dla zwiedzających w niedzielę i święta przed nabożeństwem od godz. 9:30-10:30. Grupy zorganizowane mogą umówić się na zwiedzanie w innym terminie, po uprzedniej rezerwacji telefonicznej w kancelarii parafialnej lub pod numerem 600216059.

Na zrewitalizowanych terenach powstały obiekty, które jeszcze parę lat temu trudno było sobie w tych miejscach wyobrazić. Szyb „Anna” byłej kopalni Sosnowiec przekształcono w Centrum Wspinaczkowe „Poziom 450” – jeden z największych tego typu obiektów w Polsce. Z hałd i odpadów przemysłowych usypano „Górkę Śródulską” – dziś całoroczne centrum sportowe. Zimą funkcjonuje jako stok narciarski, latem jest idealnym miejscem do spacerów, jazdy na rowerze, czy mountainboardingu – letniej odmiany snowboardu. Tutaj odbywają się również imprezy kulturalne i sportowe.

Trójkąt Trzech Cesarzy

W granicach Sosnowca znajduje się również miejsce ciekawe z historycznego punktu widzenia. Jest nim **Trójkąt Trzech Cesarzy**. W latach 1815-1846 tutaj właśnie zbiegały się granice Królestwa Prus, Cesarstwa Austriackiego i Imperium Rosyjskiego. Po zjednoczeniu Niemiec był to punkt graniczny z Cesarstwem Niemieckim. Nazwa powstała w 1871 r. Do końca I wojny światowej Trójkąt Trzech Cesarzy był popularnym miejscem wycieczek - z wieży Bismarcka można było podziwiać widoki, a po rzecze popływać parostatkami. Dziś znajduje się na terenie Mysłowic i Sosnowca; stoi tu niewielki pomnik z tablicą upamiętniającą wstąpienie Polski do Unii Europejskiej 1 maja 2004 r.

Najstarszym zabytkiem w Sosnowcu jest **Zamek Sielecki** z XV w. (ul. Zamkowa 2, tel. 32 26638 42, www.zameksielecki.pl). W przeszłości zamek posiadał cztery skrzydła i wewnętrzny dziedziniec; walory obronne obiektu wzmocniały: mokra fosa i usytuowanie w pobliżu rzeki na podmokłym terenie oraz strzelnice kluczowe. Stan dzisiejszy zamek zawdzięcza przebudowie zleconej przez jednego z właścicieli, hr. Renarda, który polecił zasypać fosy, wyburzyć wschodnie skrzydło, obniżyć zamkowe wieże, co upodobiło zamek do pałacu. Przyległy do zamku ogród zamieniono w park. Dziś Zamek Sielecki jest siedzibą Sosnowieckiego Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, w którym odbywają się liczne wystawy, a także koncerty, wykłady i widowiska.

Miasto Sosnowiec może się również pochwalić posiadaniem jednego z najpiękniejszych XIX-wiecznych pałaców. **Pałac Henryka Dietla** (ul. Żeromskiego 2A, dziś własność prywatna) należał do założyciela pierwszej przędzalni czesankowej w Królestwie Polskim i Cesarstwie Rosyjskim. Po wielu przebudowach budowla zachowała się ostatecznie w stylu neobarokowym. Założenie parkowe z oranżerią, otoczone murem powstało w 1900 r., sam pałac nieco wcześniej. Wewnątrz można zobaczyć jadalnię i gabinet w stylu neobarokowym, rokokową salę balową i buduar, a także eklektyczny pokój fajkowy

Pałac Dietla

i gabinet secesyjny oraz salon klasycystyczny. Na szczególną uwagę zasługuje tzw. pokój kąpielowy, czyli bogato zdobiona łazienka, która niejednokrotnie służyła reżyserom filmowym jako scenografia.

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Centrum Informacji Miejskiej, ul. Warszawska 3/20 (w pasażu przy placu Stulecia), tel. 32 2656004, cim@um.sosnowiec.pl

NOCLEGI

Hotel „Okraślak”***, ul. Narutowicza 59, tel. 32 2632018, 32 2631046

M Hotel***, ul. Wojska Polskiego 199, tel. 32 3636300

Hotel „Orion”***, ul. Przyjaciół Żołnierza 5a, tel. 32 2661897, www.orion.sosnowiec.pl

„Dom Sportowca”, ul. Kresowa 1, tel. 32 2996437, 32 2971797

GASTRONOMIA

Restauracja-Winiarnia „U Renarda”, ul. Zamkowa 2, tel. 32 2940971, www.urenarda.pl

Magiel Kulinarny, ul. Warszawska 5A, tel. 32 2942212, www.magielkulinarny.pl

Coffee Room, ul. Małachowskiego 2, tel. 32 2969997

Klubokawiarnia „Pod Spodem”, ul. Mościckiego 14, tel. 32 2660101

Pub Retro, ul. Kościelna 46, tel. 797581989

Maxi Pizza, ul. Modrzejewska 43, tel. 32 7334444, www.maxipizza.pl

Pizzeria Da Grasso, ul. Targowa 11, tel. 32 2970030

INNE ATRAKCJE

Teatr Zagłębia, ul. Teatralna 4, tel. 32 2660494, kasy tel. 32 2668766, www.teatrzaglebia.pl

Muzeum w Sosnowcu, ul. Chemiczna 12, tel. 32 3634510, www.muzeum.org.pl

Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, ul. Zamkowa 2, tel. 32 2663842

Miejski Klub im. Jana Kiepury, ul. Będzińska 6, tel. 32 2913948

Energetyczne Centrum Kultury, ul. Będzińska 65, tel. 32 7883360, www.kiepura.pl

Cinema City, ul. Sienkiewicza 2, tel. 32 7757575, www.cinema-city.pl

Kino Helios, ul. Modrzejewska 32, tel. 32 3631414

Ośrodki sportowe MOSiR (www.mosir.sosnowiec.pl): Kryta Pływalnia i Siłownia „Żeromskiego”, ul. Żeromskiego 5, tel. 32 2663878; Kąpielisko „Sielec”, ul. 3 Maja 41,

tel. 32 2663426; Kryta Pływalnia „Klimontów”, ul. Mjr H. Dobrzańskiego 99, tel. 32 2929654;

Kąpielisko „Niwka”, ul. Wojska Polskiego 181, tel. 32 2993630; Stadion Zimowy,

ul. Zamkowa 4, tel. 32 2666242; Hala Widowiskowo-Sportowa, ul. Żeromskiego 9,

tel. 32 2663866; Hala Sportowa „Milowice”, ul. Baczyńskiego 4, tel. 32 2938474

Egzotarium, ul. Piłsudskiego 116, tel. 32 2996445, www.egzotarium.eu

Piaskownica Kulturalna, ul. Dekerta 6, tel. 519153291 www.piaskownicakulturalna.pl

Centrum Edukacji i Wychowania Młodzieży „Kana”, ul. Legionów 10, tel. 32 3631030

www.kana.sosnowiec.pl

Kryty Tor Kartingowy „Autodrom”, ul. Stawowa 4, tel. 507810058,

www.gokarty.sosnowiec.pl

Kompleks Rekreacyjno-Sportowy „Górka Środulska”, ul. 3 Maja 51, tel. 32 2910004,

www.mosir.sosnowiec.pl

SPORT POZIOM 450, ul. Narutowicza 51, tel. 730454546, www.poziom450

JAWORZNO

www.jaworzno.pl

Miejska Biblioteka Publiczna

Rolnicze początki

W XIII w. w miejscu dzisiejszego miasta istniało kilka osad rolniczych, które z czasem nabrały charakteru miejskiego. Przełomem było rozpoczęcie prowadzonej do dziś eksploatacji węgla kamiennego. Wraz z rozwojem kopalń nastąpił rozwój rzemiosła, handlu i innych usług, a to z kolei ostatecznie przesądziło o przeobrażeniach tutejszej architektury.

mieszkalny. W latach siedemdziesiątych XX w. mieściło się tu muzeum miejskie, dziś urzędują organizacje pozarządowe. Obok stoi budynek Dyrekcji Południowego Koncernu Węglowego, który w latach wcześniejszych stanowił siedzibę dyrekcji Jaworzniackiego Gwarectwa Węglowego i Jaworzniackich Komunalnych Kopalń Węgla. Naprzeciw budynku dyrekcji, w końcu XIX w. wzniesiono jednopiętrowy okazały obiekt – siedzibę kasyna pracowników gwarectwa, w którym dziś znajduje się **Urząd Miejski**. Z kolei na skrzyżowaniu ulic Górnicy i Olszewskiego można zobaczyć pozostałości kolonii robotniczych: Nowa Wieliczka i Robak z 1900 r. Idąc w dół ulicą Olszewskiego, dochodzimy do miejsca, gdzie w 1792 r. powstała pierwsza kopalnia w ówczesnym Jaworznie. Tutaj swój początek miał kanał spławny węgla do rzeki Przemszy, stąd wreszcie przez 150 lat jeździła kolejka wąskotorowa przewożąca węgiel do portu w Jeleniu.

W 1901 r. Jaworzno otrzymało prawa miejskie. W kolejnych dziesięcioleciach do centralnie położonego Jaworzna przyłączano okoliczne wsie. Dlatego dzisiejsze miasto to także wielki obszar terenów zielonych.

Spacer po mieście rozpoczynamy od **ryнку**, który powstał w czasach Rzeczypospolitej Krakowskiej za sprawą Feliksa Radwańskiego. W rynku, u wylotu ul. Pocztowej znajduje się nowy budynek **Miejskiej Biblioteki Publicznej**, a tuż obok siedziba **Muzeum Miasta Jaworzna**. Wcześniej był to jeden z wielu, usytuowanych w sąsiedztwie parku, domów urzędniczych. Na rogu ulic Zacisze i Grunwaldzkiej stoi dom z 1870 r., niegdyś

Muzeum Miasta Jaworzna

Atrakcją dla amatorów mocnych wrażeń i wspaniałych widoków pod wodą jest z pewnością **baza nurkowa „KOPARKI”**. Bazę przystosowano do obsługi ok. 700 nurków tygodniowo, spełnia wszystkie kryteria bezpieczeństwa, a atrakcję główną stanowią zatopione na głębokości ok. 18 m koparki.

Baza nurkowa „Koparki”

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Punkt Informacji Turystycznej (Oddział PTTK w Jaworznie), ul. Grunwaldzka 35, tel. 32 6163952, 603275115, jaworzno.pttk@gmail.com, www.pttk.jaw.pl

NOCLEGI

Hotel „Pańska Góra”****, ul. Krakowska 1, tel. 32 6150150, www.panskagora.pl

Hotel „Brojan”****, ul. Paderewskiego 43, tel. 32 7521111, www.hotel.brojan.pl

Hotel „Wodnik”*, ul. Bukowska 10, tel. 32 4420888, www.hotelwodnik.pl

Hotel „Dalia”, ul. Grunwaldzka 285, tel. 32 7525676, www.noclegi-dalia.com

GASTRONOMIA

Restauracja „Malinowy Chruśniak”, ul. Paderewskiego 43, tel. 32 7521111 w. 58,

Restauracja „Alibi”, ul. Pocztowa 13, tel. 326140000, www.lokal-alibi.pl

Restauracja Dworek, ul. Królowej Jadwigi 12, tel. 32 751 93 01, www.dworekjaworzno.pl

Electric Art Music Bar, ul. Paderewskiego 8, tel. 32 7532222, www.electriccafe.pl

Pizzeria 2-ka, ul. Krótka 2, tel. 32 7519009, www.pizzeria2-ka.pl

Mega Pizza, ul. Staszica 17, tel. 32 7530505, www.mega-pizza.pl

Jazz Club „Muzeum”, ul. Pocztowa 5, www.muzeumjazzclub.pl, tel. 32 7007878

Karczma Borowa-Chata, ul. Jeleńska 5, tel. 32 6177637, www.borowa-chata.com.pl

Pizzeria Elbuczo, ul. Mickiewicza 2d, tel. 32 7520202, www.elbuczo.pl

Club CORNER, ul. Towarowa 50, tel. 32 75146-66, www.clubcorner.pl

PUB & Caffe „Wehikuł Czasu”, ul. Stojałowskiego 8, tel. 510597744, www.wehikul.com

INNE ATRAKCJE

Baza nurkowa „KOPARKI”, ul. Płetwonurków 1, tel. 660 433 831, www.orkasa.pl

Ośrodek Wypoczynkowo-Rekreacyjny „Sosina”, ul. Bukowska, tel. 323169911

(obiekt w otoczeniu kompleksu leśno-łąkowego; zbiornik o powierzchni 50 ha służy rekreacji i uprawianiu sportów wodnych; kluby żeglarskie, wypożyczalnia sprzętu wodnego, kąpielisko strzeżone oraz sezonowe punkty gastronomiczno-handlowe)

Kępielnia, ul. Katowicka 6a, tel. 32 7153612

Strzelnica Sportowa PKE S.A. Elektrowni Jaworzno III, ul. Energetyków, tel. 32 75151911

Miejska Biblioteka Publiczna, Rynek Główny 17, tel. 32 7519192, www.biblioteka.jaw.pl

Muzeum Miasta Jaworzna, ul. Pocztowa 5, tel. 32 6181950, www.muzeum.jaw.pl

Hala Widowiskowo-Sportowa MCKiS, ul. Grunwaldzka 80, tel. 32 6164491, www.sokol.jaw.pl

Kolegiata Św. Wojciecha i Św. Katarzyny, pl. św. Jana 17, tel. 32 6163309, www.kolegiata.jaworzno.pl

Miejskie Centrum Kultury i Sportu, ul. Mickiewicza 2, tel. 32 6162879, www.sokol.jaw.pl

Hippiczny Ośrodek Rehabilitacyjno-Rekreacyjno-Sportowy, ul. Filomatów 37, tel. 608411973, www.horrs.jaworzno.pl

Kryta pływalnia, ul. Inwalidów Wojennych 2

MYSŁOWICE

www.myslowice.pl

Muzeum Pożarnictwa

Akt lokacyjnyjny

Mysłowice były lokowane na prawie magdeburskim w 1360 r. Nie jest to pierwsza wzmianka o tej miejscowości w dokumentach, bowiem już wcześniej istniała tu osada.

re ucieszą nie tylko małych chłopców, marzących o zawodzie strażaka. Przy Muzeum Pożarnictwa w 2006 r. powstało **Muzeum Miasta Mysłowice** (zwiedzanie tylko z przewodnikiem, www.muzeummyslowic.pl). Stała ekspozycja dotyczy historii miasta, tradycji i zwyczajów jego mieszkańców – można tu zobaczyć liczne zdjęcia, wystawę etnograficzną, a także sztandary, dyplomy i puchary lokalnych klubów sportowych.

Najstarszym murowanym budynkiem w mieście jest **kościół pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny** (ul. Starokościelna 5), filię parafii św. Krzyża. Jego początki sięgają XIV w., jednak wielokrotnie go przebudowywano. W XVIII w. świątynia zyskała przepiękne wyposażenie barokowe. Od XVII w. znajduje się tutaj obraz Matki Boskiej Mysłowickiej.

Już w 1972 r. doceniono zabytkowy, średniowieczny układ urbanistyczny ulic Starego Miasta, wpisując go na listę zabytków województwa katowickiego. Spacerując po **rynku** można zauważyć cztery ulice wychodzące z każdego narożnika. Trasę spaceru warto wydłużyć o ul. Bytomską i Świerczyny, teren parku zamkowego i inne urokliwe uliczki.

Muzeum Miasta Mysłowice – grupa Myslovitz

Najbardziej znani właściciele miasta to rody Mieroszewskich i Sułkowskich. W XIV w. Mysłowice należały do Czech, potem panowali tu Habsburgowie, następnie miasto przejęły Prusy, zaś miejsce połączenia Czarnej i Białej Przemszy stanowi **Trójkąt Trzech Cesarzy** – zbiegały się tu granice trzech państw (dziś granica Jaworzna i Sosnowca). Dokładne informacje na temat Trójkąta Trzech Cesarzy znaleźć można w rozdziale dotyczącym Sosnowca.

Ciekawym miejscem w Mysłowicach jest z pewnością **Centralne Muzeum Pożarnictwa** (ul. Stadionowa 7a, tel. 32 2223733, www.cmp-muzeum.pl, dzieci do lat 7 wstęp wolny,

w niedziele wstęp wolny), znajdujące się na Szlaku Zabytków Techniki. W muzeum można zobaczyć dokumentację historii polskiej straży pożarnej od drugiej połowy XIX w. do dziś, a także kolekcję współczesną dotyczącą pożarnictwa w innych krajach. Na uwagę zasługują sztandary strażackie, odznaczenia, medale, mundury i kolekcja hełmów, a także sikawki ręczne, motopompy i wiele innych atrakcji, które

Przewiązka dla emigrantów

Przechodniów będących po raz pierwszy w Mysłowicach z pewnością zaciekawi charakterystyczna przewiązka nad ulicą Powstańców (budynek numer 23). Jest to element architektury miasta związany ze Stacją Emigracyjną, skąd przesiedleńcy – przez Hamburg i Bremę – udawali się na kontynent amerykański. Skala organizacji sprawiała, że na przełomie XIX i XX w. Mysłowice były największym pasażerskim portem lądowym na świecie.

Przewiązka nad ulicą Powstańców

Przy **kościółce pw. Matki Boskiej Bolesnej** (ul. Gen. Ziętka 25) w Mysłowicach-Brzecz-kowicach, w Oratorium św. Wojciecha powstało **Muzeum Misyjne im. Kardynała Augusta Hlonda** (zwiedzanie z przewodnikiem po uprzednim uzgodnieniu terminu). W ramach ekspozycji można zobaczyć przedmioty kultu, instrumenty, ceramikę, odzież, ozdoby i przedmioty codziennego użytku z Afryki, Ameryki Południowej i Oceanii. Wystawę ubogającą piękne zdjęcia z Afryki oraz krótkie filmy misyjne, a szczególną atrakcją jest zwierzyńiec ze stworzeniami takimi jak sitatungi, warany, strusie afrykańskie, krokodyle i dziki.

Przed bramą Kopalni Mysłowice stoi **pomnik Powstańców Śląskich** (ul. Bytomska). To tutaj w sierpniu 1919 r. zginęło 15 osób, co stało się początkiem I Powstania Śląskiego.

Kościół Narodzenia NMP

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Punkt Informacji Turystycznej (Oddział PTTK „Mysłowice”), ul. Armii Krajowej 22, tel. 32 2225606, pttkmysłowice@poczta.onet.pl

NOCLEGI I GASTRONOMIA

Restauracja Dwór Bismarcka 🇵🇱, ul. Oświęcimska 29, tel. 32 2231749, www.dworbismarcka.pl

Hotel i Restauracja Trojak, ul. Stadionowa 11, tel. 32 2225091, www.hoteltrojak.pl

Restauracja Amfora (z pokojami gościnnymi), ul. Spacerowa 21, tel. 32 3176155

Restauracja Carpe Diem, ul. Ziętka 52 a, tel. 32 2234211, www.restauracja-carpediem.pl

Restauracja Pod Ratuszem, ul. Powstańców 1, tel. 32 2221240, www.podratuszem.com.pl

Hoga, ul. Jasińskiego 2, tel. 32 2222124, www.restauracje.katowice.pl

INNE ATRAKCJE

Mysłowicki Ośrodek Kultury, ul. Grunwaldzka 7, tel. 32 2226670, www.m-ok.pl

Ośrodek Sportowo-Rekreacyjny (kryta pływalnia siłownia, sauna), ul. Świerczyny 3, tel. 32 2222221 wew. 5694.

Hala Widowiskowo-Sportowa im. S. Padlewskiego, ul. ks. Bończyka 32, tel. 32 3171802

Park Słupna, Kąpielisko, ul. Stadionowa 11, tel. 32 2236744

TYCHY

www.umtychy.pl

Tyskie Browarium

Piwna historia

Pierwszy browar w Tychach - browar Książęcy - powstał w 1629 r. Piwo w Tychach warzy się do dziś.

Miejscem, które od razu kojarzy się z Tychami, jest oczywiście **Browar Książęcy** istniejący tu od XVII w., wybudowany na polecenie Promnitzów. Później w 1897 r. przy dworcu kolejowym powstał **Browar Obywatelski** 🍷, będący konkurencją dla Książęcego. Jednak w 1918 r. 90% akcji Browaru Obywatelskiego zostało wykupionych przez Książęcy, a Browar Obywatelski został zlikwidowany. Oferta zwiedzania **Tyskiego Browarium** 🍷 (ul. Mikołowska 5, tel. 32 3278430, www.tyskiebrowarium.com.pl) jest bardzo bogata, gdyż obejmuje obejrzenie browaru, kolekcji eksponatów piwnych, seans w kinie 3D, korzystanie z atrakcji multimedialnych, wreszcie degustację piwa w pubie (degustacja jednego piwa 0,5 l w cenie biletu, zwiedzanie po rezerwacji - tel. 32 3278430 lub pod adresem: wycieczki@tyskie.kp.pl, tylko z przewodnikiem, tylko dla osób pełnoletnich, część Tyskiego Browarium jest dostosowana dla potrzeb osób niepełnosprawnych). Oba browary znajdują się na Szlaku Zabytków Techniki województwa śląskiego.

W dawnym budynku młotowni należącym do Tyskich Browarów Książęcych kilka lat temu zorganizowano **Muzeum Miejskie** (ul. Katowicka 9, www.muzeummiejskie.tychy.pl, tel. 32 3271821), które przy okazji wycieczki do browaru warto odwiedzić. Oprócz ciekawych ekspozycji odbywają się tu lekcje muzealne, warsztaty i konkursy, a także projekcje archiwalnych filmów o Tychach.

W dniu 1 maja 1952 r. do **osiedla A**, sztandarowego przedsięwzięcia socrealistycznego okresu PRL, wprowadzili się pierwsi mieszkańcy. Centralny plac osiedla, niegdyś plac Pstrowskiego, dziś nazywa się placem św. Anny. Spacerując po osiedlu,

Tychy były kiedyś osadą położoną w Puszczy Pszczyńskiej i były znane jako dobre miejsce do organizacji polowań. Od 1548 r. ziemiami tymi władali Promnitzowie (Stanisław Promnitz był dworzaniem Zygmunta Augusta). W połowie XVII w. w pałacu utworzono samodzielny urząd leśny. Prawa miejskie Tychy uzyskały 1 stycznia 1934 r.

Tyskie Browarium

z pewnością zauważymy socrealistyczną architekturę, charakterystyczne rzeźbiarskie dekoracje, płasko-rzeźby, a także pomniki, m.in. pomnik przodownicy pracy z kielnią murarską (ul. Andersa) oraz pomniki górnika i hutnika, wspierający ściany dawnego Domu Kultury Górnika, w którym było kino.

Z kolei **plac Baczyńskiego**, dawniej plac Bieruta, w wyniku modernizacji stał się centrum imprez kulturalnych pod gołym niebem. Na szczególną uwagę zasługuje podświetlana fontanna w kształcie dmuchawca oraz granitowo-szklane instalacje przestrzenne, na których wygrawerowano wiersze Krzysztofa Kamila Baczyńskiego.

W centrum miasta, nieopodal rynku, znajduje się **kościół św. Marii Magdaleny** (ul. ks. K. Damrota 62). Został zbudowany w 1782 r. w miejscu wcześniejszej świątyni drewnianej. Kościół odwiedził m.in. Naczelnik Państwa Józef Piłsudski oraz generałowie Szeptycki i Horoszkiewicz. Rynek tyski zdobi trzyczęściowa fontanna z foczkami oraz pomnik Powstańca Śląskiego „Postać ze sztandarem” (ul. Damrota, przy Szkole Podstawowej nr 1), jest tu również **Stara Poczta**, powstała w 1899 r. – jeden z najstarszych budynków w mieście. Obecnie mieści się tam hotel o tej samej nazwie.

Do tyskich terenów zielonych należy m.in. **park miejski**, w którym stoi pomnik Walki i Pracy. Specyficzny kształt pomnika sprawił, że miejsce to jest nazywane placem pod Żyrafą. Tu odbywają się koncerty i imprezy plenerowe.

Park Miejski i Pomnik Walki i Pracy

Kościół św. Marii Magdaleny

Zameczek Myśliwski w Promnicach

Jezioro Paprocańskie

Jezioro Paprocańskie to największy tyski zbiornik wodny, powstały na potrzeby kuznicy żelaza, zwanej Hutą Paprocką, utworzonej na rzece Gostynce, na polecenie barona Baltazara Promnitzza (ul. Nad Jeziorem 44). Jezioro znajduje się w dzielnicy Paprocany, a otaczają je lasy będące pozostałością Puszczy Pszczyńskiej. Można tu pływać na rowerach wodnych i kajakach, opalać się na plaży lub pograć w piłkę na boiskach sportowych. Nad brzegiem jeziora znajduje się pięciogwiazdkowy hotel „Piramida”.

Ok. 5 km od Tychów, w urokliwym, spokojnym miejscu znajduje się **Zameczek Myśliwski** w Promnicach (Hotel „Noma Residence” Zameczek Myśliwski Promnice Kobiór k. Tychów, tel. 32 2194678, www.promnice.pl). Zameczek powstał w 1861 r., po pożarze został odbudowany w 1868 r. i stanowił ulubione miejsce wypoczynku księżnej Daisy (Marii Teresy Cornwallis West).

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Punkt Informacji Turystycznej (Oddział PTTK w Tychach), al. Niepodległości 198, tel. 32 2277606, 32 2272893, biuro@pttk.tychy.pl, www.pttk.tychy.pl

NOCLEGI

Hotel Arena***, ul. de Gaulle'a 8, tel. 32 3232222, www.hotelarena.com.pl

Hotel Aros***, ul. Oświęcimska 51, tel. 32 7771700, www.hotelaros.pl

Hotel Flora***, ul. Katowicka 10, 32 7808888, www.hotelflora.tychy.pl

Hotel Piramida*****, ul. Sikorskiego 100, tel. 32 3257878, www.hotelpiramida.pl

Hotel Tychy***, ul. Jana Pawła II 10, tel. 32 7827500, www.hoteltychy.pl

GASTRONOMIA

Restauracja „Pod Prosiakiem” ul. Armii Krajowej 105 A, tel. 32 3286606, www.podprosiakiem.pl

Restauracja „U Przewoźnika” al. Piłsudskiego 14, tel. 32 2190558, www.uprzewoznika.pl

Restauracja „Kurna Chata” ul. Damrota 53, tel. 32 3272814, www.kurna-chata.pl

Restauracja Joker, ul. Boczna 4, tel. 32 2192769, www.joker.tyski.pl

Avanti Ristorante Italiano, ul. Batorego 24, tel. 32 3277373, www.avanticaffe.pl

Restauracja „Przystań Zremb”, ul. Parkowa 17, tel. 32 75888306, www.restauracjewbw.pl

INNE ATRAKCJE

„Aukso” Orkiestra Kameralna Miasta Tychy, ul. Ks. Kard. A. Hłonda 1

Nowe Kino, al. Jana Pawła II 16/18, tel. 32 3250504, www.novekino.pl/kina/Tychy

Teatr Mały, ul. ks. kard. Hłonda 1, tel. 32 2272067, www.teatrmaly.tychy.pl

Kryta Pływalnia, ul. Edukacji 9, tel. 32 2272188, www.mosir.tychy.pl

Stadion zimowy, ul. gen. de Gaulle'a 2, tel. 32 2191126, www.mosir.tychy.pl

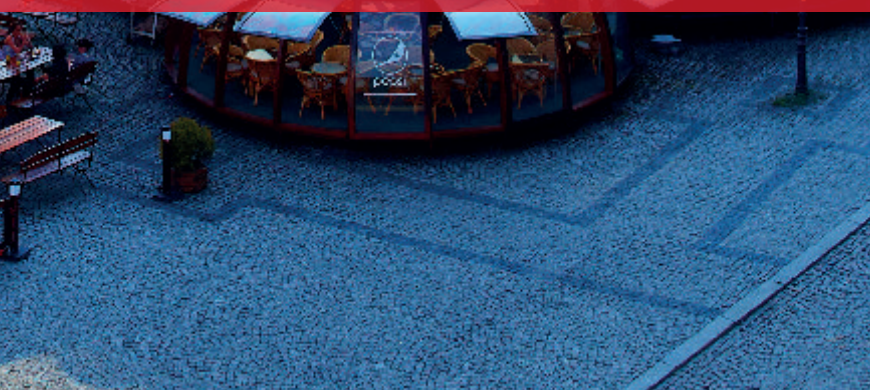
Ośrodek Wypoczynkowy Paprocany, ul. Parkowa 17, tel. 32 2196194, www.mosir.tychy.pl

Sala zabaw dla dzieci Hop-Siup, ul. Wejchertów 20, tel. 32 7806235, www.hopsiup.pl

OKOLICE METROPOLII SILESIA

BĘDZIN

www.bedzin.pl

Zamek będziniński

Prawa miejskie

Prawa miejskie nadał Będzinowi król Kazimierz Wielki w 1358 r.

Osada kultury łużyckiej na terenie Będzina istniała mniej więcej od czasów epoki brązu (900-500 lat p.n.e.), na górze Zamkowej. Około IX w. powstał tu pierwszy warowny gród, wzniesiony przez zachodni odłam plemienia Wiślan. W końcu XIII w. wzniesiono okrągłą wieżę, a w pierwszej połowie XIV w. za sprawą króla Kazimierza Wielkiego zbudowano wieżę kwadratową, a zabudowania otoczono podwójnym pierścieniem obronnym, tworząc w ten sposób tzw. zamek górny. Warownia była twierdzą nadgraniczną, ponieważ płynąca u stóp zamku rzeka Czarna Przemsza stanowiła granicę między Polską a Czechami. Najprawdopodobniej w podobnym czasie co zamek powstał także pierwszy będziniński **kościół św. Trójcy**. XVI wiek, czyli złoty wiek Królestwa Polskiego, to także dla Będzina okres rozkwitu – rozwijał się tu przede wszystkim handel, co wynikało z położenia miasta na niezwykle ważnym szlaku handlowym, biegnącym z Krakowa przez Olkusz, Sławków, Będzin, Bytom, dalej na zachód do Wrocławia i Pragi. Handel był niewątpliwie domeną ludności żydowskiej, której liczne przywileje umożliwiły zbudowanie tu pierwszej drewnianej, potem murowanej synagogi, a także utworzenie kirkutu poza murami miasta. W 1587 r. przejeżdżał tędy w drodze na Kraków arcyksiążę Maksymilian Habsburg, który niedługo później musiał zrzec się swych roszczeń do korony polskiej, podczas tzw. paktów bytomsko-będzińskich. Wiek XIX to okres dynamicznego rozwoju przemysłu, kolei, a także gwałtowny rozwój urbanistyczny miasta.

Niezwykle ważny w historii miasta XIV-wieczny zamek gotycki zmienił zasadniczo swój kształt w wyniku przebudowy w XIX w., a także po powojennej rekonstrukcji. Budowla (ul. Zamkowa 1, tel. 32 2674731, www.muzeumbedzin.pl) składa się z zamku górnego z budynkiem mieszkalnym i wieżą kwadratową. Szczególny element stanowi wieża okrągła, zwieńczona krenelażem, najstarsza część zamku, kiedyś służąca jako tzw. wieża ostatecznej obrony. Dzisiaj jest ona doskonałym punktem widokowym. Na niewielkim, ale niezwykle malowniczym dziedzińcu można posilić się w karczmie rycerskiej, w samym zamku zaś znajduje się **Muzeum Zagłębia**, prezentujące kolekcję broni i uzbrojenia od czasów średniowiecznych po XX w. Można tu także poznać historię samego zamku i całego miasta.

Zamek nocą

Nieopodal znajduje się **zespół pałacowo-parkowy Mioszewsskich** w Będzinie-Gzichowie (ul. Świerczewskiego 15, tel. 32 2674461), wzorowany na budowach francuskich typu cour d'honneur. Pałac zbudowano na polecenie Kazimierza Mioszewskiego, tytularnego chorążego Księstwa Siewierskiego. Wewnątrz na uwagę zasługują polichromie iluzjonistyczne z końca XVIII w., znajdujące się na piętrze w salonie Wodzów Antycznych.

Wokół pałacu rozciąga się piękny, **zabytkowy park**, a także – dający wyobrażenie o całości XVIII-wiecznego założenia pałacowego – zespół oficyn dworskich i zabudowań gospodarczych. Wspomniany już kościół pw. św. Trójcy (ul. Plebańska 2), który zbudowano równoległe z murowaną warownią, został przebudowany w początku XVII w. W XVI w. kościół św. Trójcy został przejęty przez arian. Po odzyskaniu świątyni katolicy przebudowali ją w nowym stylu – powstała zachowana do dziś bryła barokowego kościoła, z charakterystyczną wieżą zwieńczoną hełmem oraz dwoma bocznymi kaplicami. Wewnątrz zachowało się wiele z XVII-wiecznego wyposażenia. Na uwagę zasługują także obrazy pędzla Michała Stachowicza, znanego krakowskiego malarza epoki romantyzmu. Na suficie zachował się fresk przedstawiający Trójcę Świętą.

Wystawy stałe

W pałacu można zobaczyć wystawy stałe dotyczące wnętrza stylowych z przełomu XVIII i XIX w., a także wystawę archeologiczną „W łużyckiej osadzie i średniowiecznym grodzie”.

Zespół Pałacowo-Parkowy w Będzinie Gzichowie

Na górze św. Doroty w pobliskim Grodźcu, dzielnicy Będzina, na wysokości 382 m n.p.m. wznosi się **kościół w stylu renesansowo-barokowym pw. św. Doroty**, wybudowany w 1635 r. W latach 1638–1730 kościół św. Doroty odgrywał rolę kościoła parafialnego. Przez wieki był wielokrotnie rabowany i niszczony, a wreszcie zamieniony w stajnię, przez długi czas pozostawał w ruinie. W 1946 r. został odbudowany. Można go oglądać wewnątrz w uroczystość św. Doroty, 6 lutego, 6 sierpnia w uroczystość Przemienienia Pańskiego oraz w każdą pierwszą sobotę miesiąca przed mszą św. o godz. 15.00.

NOCLEGI

Hotel „Cumulus”***, ul. Sportowa 3, Będzin, tel. 32 2675215, www.cumulushotel.pl
Hotel-Restauracja „Allegri”***, ul. Żeromskiego 11, tel. 32 2632872, www.allegri.com.pl
Hotel-Restauracja „Marco”**, ul. I Armii Wojska Polskiego 1, tel. 32 2670880, www.hotel-marco.pl
Dom Turysty OSiR Będzin, ul. Sportowa 4 a, tel. 322675950, www.osir.bedzin.pl

GASTRONOMIA

Restauracja „Arkadia”, ul. Piłsudskiego 21, tel. 516044760, www.restauracjaarkadia.eu
„Kanion-Pizza”, ul. Krakowska 7, tel. 32 7616808, www.kanion-pizza.pl
„Maxi-Pizza”, ul. 1 Maja 1, tel. 327616000, www.maxi-pizza.pl

INNE ATRAKCJE

Teatr Dzieci Zagłębia im. Jana Dormana, ul. Teatralna 4, tel. 32 2673668, 32 2673625, www.teatr.bedzin.pl
Teatr Lalki i Aktora Arena, ul. Modrzejowska 87, tel. 32 2675191
Kino Nowość, ul. Potockiego 5, tel. 32 2673552
Ośrodek Sportu i Rekreacji, ul. Sportowa 4, tel. 32 2673007, www.osir.bedzin.pl

Elektrownia „Saturn”

Czeladź jest najstarszym miastem Zagłębia Dąbrowskiego, którego lokacja na prawie magdeburskim nastąpiła przed 1262 r. Przez wieki był to ważny ośrodek handlu i rzemiosła, ale w okresie 1867-1915 Czeladź utraciła prawa miejskie. Złośliwi twierdzą, że utrata praw nastąpiła przez brak zgody na przeprowadzenie linii kolejowej przez stodołę jednego z mieszkańców. Przez wieki miasto funkcjonowało w obrębie biskupiego księstwa siewierskiego, natomiast pod koniec XIX w. rozpoczęła się przemysłowa kariera Czeladzi jako miasta górniczego. Książę Hugo von Hohenlohe-Oehringen rozpoczął tu drążenie kopalni, którą odsprzedał Towarzystwu Górniczo-Przemysłowemu Saturn. Towarzystwo było jednym z największych potentatów przemysłowych Zagłębia na przełomie XIX i XX w. Oprócz kopalni, uruchomiło także elektrownię w Czeladzi i cementownię w Wojkowicach.

Do zabytków miasta należą: neoromański **kościół św. Stanisława** z lat 1905-1911, projektu Hugo Kudery – największa świątynia w Zagłębiu Dąbrowskim, tzw. **zbór ariański** przy ul. Rynkowej 2, dom podcieniowy przy ul. Kościelnej 3, zrewitalizowany **rynek**, neoromański **kościół MB Bolesnej** (ul. Kościuszki) oraz zabytkowy cmentarz parafialny (ul. Nowopogońska) i spory cmentarz żydowski (ul. Będzińska) na granicy Czeladzi i Będzina.

Jedną z największych atrakcji miasta jest **zespół kopalni „Saturn”**, obecnie rewitalizowany, na który składają się zabudowania kopalni oraz elektrowni „Saturn” - **Galeria Sztuki Współczesnej „Elektrownia”** 🌀 na Szlaku Zabytków Techniki województwa śląskiego (ul. Dehnelów, tel. 32 2654293, www.galeria-elektrownia.pl). W budynku uruchomionej w 1903 r. elektrowni zachowały się m.in. blok energetyczny (sprężarka i generator) firmy Oerlikon z 1903 r., prądotwórczy zespół rezerwowy (generator synchroniczny i silnik prądu zmiennego) firmy Brown Boveri & Co oraz zespół zasilania pomp odwadniających z silnikiem Siemens und Halske. W pobliżu zespołu przemysłowego znajduje się dawne kasyno „Pod Filarami” – obecnie **Muzeum Saturn** oraz budynki dozoru i sąsiadujące z nimi osiedle robotnicze na Piaskach.

NOCLEGI

Hotel Szafran****, ul. Będzińska 82, tel. 32 7843100, www.hotelszafran.pl

Hotel Rycerski***, ul. Będzińska 53, tel. 32 7635888, www.hotel-rycerski.pl

GASTRONOMIA

Restauracja Szafranowy Dwór, ul. Będzińska 82, tel. 32 7638000, www.szafranowydwor.pl

Restauracja Domino, Legionów 2b, tel. 32 2652765, www.restauracjadomino.pl

Restauracja Oberża, ul. Będzińska 51, tel. 32 3632425, www.oberza.com

Restauracja Ha-Noi, ul. Katowicka 2a, tel. 788193980, www.ha-noi.pl

Restauracja Calvados, ul. Bytomska 30, tel. 32 7636017

INNE ATRAKCJE

Pałac Saturna – termy rzymskie, ul. Dehnelów 2, tel. 32 2672699, www.palacsaturna.pl

Muzeum Saturn, ul. Dehnelów 10, tel. 32 2654298, www.muzeum-saturn.czeladz.pl

MIKOŁÓW

www.mikolow.eu

Mikołów, dawna drukarska stolica regionu i równocześnie miasto rodzinne poety Rafała Wojaczka, kontynuuje kulturalne tradycje, organizując imprezy o znaczeniu ogólnopolskim: Festiwal Mikołowski Dni Muzyki, Plener Malarski „Impresje Mikołowskie” oraz Tydzień Maja Poetyckiego.

Mikołów posiada rozległe tereny zielone. W sołectwie Mokre powstał **Śląski Ogród Botaniczny** o powierzchni ok. 100 ha, charakteryzujący się dużą różnorodnością roślinną oraz bogactwem fauny. Siedzibą Ogrodu jest Centrum Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej na Sośniej Górze, z największą atrakcją – dwunastometrową wieżą widokową, z której można podziwiać rozległą panoramę Śląska.

Ciekawym miejscem jest także **„Leśne Pogotowie”** (www.swiatzwierzetom.pl) w Mikołowie-Kamionce – schronisko dla dzikich zwierząt, założone w 1993 r. przez leśnika Jacka Wąsińskiego, pracownika Nadleśnictwa Katowice. Celem pracowników schroniska jest rehabilitacja i wychowanie osieroconych dzikich zwierząt oraz działalność edukacyjna. W ciągu roku do schroniska trafia kilkadziesiąt zwierząt, potrzebujących pomocy człowieka.

Po restauracji mikołowskiej Starówki **rynek** z fontanną oraz przyległe uliczki nabrały romantycznego charakteru. Na uwagę zasługuje urozmaicona architektura, między innymi secesyjna kamienica przy Rynku 4, bogata elewacja budynku przy ul. Jana Pawła II 10, willa przy ul. Katowickiej 22 czy Biały Domek – obecnie siedziba między innymi Urzędu Stanu Cywilnego i Miejskiej Placówki Muzealnej.

Rynek mikołowski

Handel i rzemiosło

Tradycje Mikołowa sięgają 1222 r., z którego pochodzi pierwsza wzmianka o osadzie. W roku 1545 Mikołów otrzymał prawo do urządzania cotygodniowych targów, a dwa lata później – prawa miejskie. Położenie miasta na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych ukształtowało jego charakter – do dziś jest ściśle związane z handlem i rzemiosłem.

Kościół św. Mikołaja w Borowej Wsi

Kościół Matki Boskiej Śnieżnej

Obiekty sakralne w Mikołowie to dziesięć kościołów rzymsko-katolickich (w tym najstarszy z XIII w. pw. **Matki Boskiej Śnieżnej** ☩, dwa kościoły drewniane w Paniowach i Borowej Wsi oraz neoromańska Bazylika św. Wojciecha) i kościół ewangelicko-augsburski z 1861 r. Istotnym elementem jest również pozostawiony ślad społeczności żydowskiej – stary cmentarz (kirkut) z 1810 r.

W **BOROWEJ WSI**, miejscowości położonej na trasie z Gliwic do Mikołowa, można zobaczyć zabytkowy **kościół św. Mikołaja** ☩ (ul. Gliwicka 354) z XVII w., przeniesiony z Przyszowic. Kościół jest otoczony sobotami, a wewnątrz znajduje się wyposażenie w stylu barokowym: ołtarz główny z obrazem patrona kościoła, ambona z płaskorzeźbami ewangelistów, a także prawy ołtarz boczny w stylu rokokowym i liczne barokowe rzeźby.

ŁAZISKA GÓRNE

www.laziska.pl

Łaziska Górne są wielkim miastem w powiecie mikołowskim, liczącym 21,9 tys. mieszkańców. Choć osada wymieniana była już w średniowieczu, prawa miejskie Łaziska Górne otrzymały dopiero w 1951 r. W mieście, nie wyróżniającym się znacznymi zabytkami, znajduje się unikalne w skali kraju **Muzeum Energetyki** ☀, ulokowane na terenie Elektrowni Łaziska. Jest to jedyne w tej branży muzeum umieszczone w budynku dawnej rozdzielni 60 kV. Prezentuje bogaty zbiór eksponatów z branży energetycznej: od maszyn i agregatów, przez uliczny transformator, urządzenia pomiarowe i oświetleniowe, po dokumenty, fotografie i pamiątki. Przewodnicy demonstrują zwiedzającym działanie niektórych urządzeń energetycznych. Istnieje też możliwość zwiedzenia jednej z najnowszych w kraju elektrowni (ul. Wyzwolenia 30, tel. 32 3243555; muzeum@ellaz.pl, www.muzeumenergetyki.pl).

Muzeum Energetyki

Muzeum Energetyki ☀, ulokowane na terenie Elektrowni Łaziska. Jest to jedyne w tej branży muzeum umieszczone w budynku dawnej rozdzielni 60 kV. Prezentuje bogaty zbiór eksponatów z branży energetycznej: od maszyn i agregatów, przez uliczny transformator, urządzenia pomiarowe i oświetleniowe, po dokumenty, fotografie i pamiątki. Przewodnicy demonstrują zwiedzającym działanie niektórych urządzeń energetycznych. Istnieje też możliwość zwiedzenia jednej z najnowszych w kraju elektrowni (ul. Wyzwolenia 30, tel. 32 3243555; muzeum@ellaz.pl, www.muzeumenergetyki.pl).

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Punkt Informacji Turystyczna (Oddział PTTK w Mikołowie), ul. Krakowska 2, tel. 32 2265459-60, pttkmik@ka.onet.pl, www.mikolow.pttk.pl

NOCLEGI

Hotel „Sjesta”***, ul. Gliwicka 158a, Mikołów, www.sjestahotel.pl tel. 32 2267872

Hotel Restauracja PiK sp. z o.o.***, ul. Młyńska 5, Mikołów, www.hotelpik.pl, tel. 32 3232800

Hotel „Mocca d’oro”**, www.moccadoro.pl, ul. Jana Pawła II 23, Mikołów, tel. 32 7381112

Motel A&P*, ul. Jasna 1-5, Mikołów, tel. 32 2260450

GASTRONOMIA

Restauracja „VALDI PLUS” 🇵🇱 ul. Gliwicka 365, tel. 32 3300554, www.valdiplus.pl

Restauracja „Pod Białym Orłem” 🇵🇱 w Łaziskach Górnych, ul. Lasoki 1a, tel. 32 2241833, www.restauracja-podbialymorlem.pl

Zajazd Kasztelański 🇵🇱 w Orzeszu, ul. Piastowska 29, tel. 32 2212693, www.kasztelanski.pl

Cukiernia Cichoń 🇵🇱 w Ornontowicach, ul. Zamkowa 6, te. 32 3361247, www.cukierniacichon.pl

Restauracja „Rajski Ptak”, Jana Pawła II 1, tel. 32 2261563

Restauracja „Czerwona róża”, ul. Katowicka 63 (Kamionka), tel. 32 7380202, www.czerwonarozga.go3.pl

Karczma „Na Wzgórzu”, ul. Poprzeczna 22, tel. 32 2260700, www.karczmanawzgorzu.pl

Naleśnikarnia „Pod Belkami”, ul. św. Wojciecha 16, tel. 32 7380985, www.podbelkami.pl

Pierogarnia „Pod Aniołami”, Rynek 13, tel. 32 7790189

INNE ATRAKCJE

MOSiR, ul. Konstytucji 3 Maja 22, tel. 32 3242603, www.mosir.mikolow.eu (kryta pływalnia Aqua-Plant, kąpielisko otwarte)

Śląski Ogród Botaniczny, ul. Sosnowa 5, tel. 32 3226244, www.sigb.org.pl

Miejska Biblioteka Publiczna, ul. K. Miarki 5, tel. 32 3220063, www.bibliotekamikolow.pl (kino studyjne, scena kameralna)

TARNOWSKIE GÓRY

www.tarnowskiegory.pl

Rynek w Tarnowskich Górach

W okolicy dzisiejszych Tarnowskich Gór w dolinie rzeki Stoły odnaleziono ślady osadnictwa już z lat 800-500 p.n.e. Rozwój osady nastąpił pod koniec XV w. w związku z odkryciem tu rud ołowiuo-cynkowych z domieszką srebra. Od 1526 r. Tarnowskie Góry stały się Wolnym Miastem Górniczym, zapewniającym liczne przywileje dla jego mieszkańców.

Kilka lat wcześniej, w 1519 r. zbudowano drewniany kościół, w połowie wieku powstał rynek i okoliczne ulice. W drodze na wyprawę wiedeńską przybył do miasta Jan III Sobieski, a w 1697 r. odwiedził te strony August II Mocny. Podczas II wojny światowej miasto zajęli hitlerowcy, w 1945 r. Tarnowskie Góry wróciły do ojczyzny. Obecnie miasto wykorzystuje swój postindustrialny charakter do celów turystycznych, mając w ofercie podziemne trasy turystyczne, muzea i inne obiekty, a oprócz tego m.in. park wodny i dużo zieleni.

Unikatowym zabytkiem, położonym na Szlaku Zabytków Techniki, jest **Sztolnia Czarnego Pstrąga** 🍷 (ul. J. Śniadeckiego 1, www.kopalniasrebra.pl, tel. 32 2854996, zwiedzanie sztolni odbywa się ruchem wahadłowym między szybami „Ewa” i „Sylwester” (temp. w sztolni ok. +10°C, z parkingu należy dojść ok. 700 m). Przewodnik pcha łodzie, opowiadając o pracy górników, a płynąc możemy w świetle lampki karbidki oglądać m.in. ociosy skał ze śladami otworów strzałowych. Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Tarnogórskiej, które przystosowało dla zwiedzających Sztolnię Czarnego Pstrąga, podjęło się również zadania rekonstrukcji wyrobisk **Zabytkowej Kopalni Srebra** 🍷 (ul. Szczęść Boże 81, trasa dostępna dla osób niepełnosprawnych) z XVII i XIX w. Zwiedzanie rozpoczyna się zjazdem windą w szybie „Anioł”, następnie pokonuje się labirynt chodników i komór, w których wyeksponowano dawne sposoby urobku, transportu oraz zabezpieczenia chodników i komór. Fragment podziemi pokonuje się łodziami. Na powierzchni można zwiedzić również **Multimedialne Muzeum Górnictwa, Skansen Maszyn Parowych**, a potem zjeść obiad w restauracji „Nad Aniołem”. Do Kopalni Srebra można dostać się również Górnosląską Kolejką Wąskotorową, której dokładny rozkład jazdy znajduje się na stronie internetowej: www.gkw.pl.

Sztolnia Czarnego Pstrąga

Srebrna Góra

Nazwa Srebrna Góra, zachowała się do naszych czasów; dawniej góra była określeniem kopalni, stąd zresztą nazwa zawodu górnik.

Sercem każdego miasta jest jego rynek; w przypadku Tarnowskich Gór stwierdzenie to jest również prawdziwe, tym bardziej, że wokół rynku znajdują się piękne zabytkowe kamienice z wieków XVI-XIX. **Dom Sedlaczka** stanowił siedzibę starostwa ziemi bytomskiej do XIX w. Wcześniej, w 1786 r. Jan Sedlaczek otworzył w tym miejscu istniejąca do dziś winiarnię. Na piętrze Domu Sedlaczka urządzono **Muzeum Ziemi Tarnogórskiej** (Rynek 1, tel. 32 2852607, www.muzeumtg.pl), w którym oprócz pięknego wystroju, stropu z polichromią

z XVII w. można zobaczyć wystawy związane z historią, sztuką, górnictwem kruszcowym i etnografią regionu. Kilka domów dalej znajduje się **ratusz** w stylu neorenesansu północnego, pochodzący z lat 1896-1898, z wykutymi w piaskowcu herbami rodziny Henckel von Donnersmarck i innymi. Na fasadzie stoi figurka gwarka tarnogórskiego z 1959 r. W kolejnej kamienicy w 1790 r. burmistrz Cochler założył aptekę Pod Aniołem, która istnieje do dziś. Z kolei pod numerem 12 przy Rynku wznosi się kościół ewangelicko-augsburski wybudowany w 1780 r., a przebudowany w 1900 r. z wieżą zegarową (kościół udostępniony dla zwiedzających w godzinach urzędowania kancelarii lub po uprzednim uzgodnieniu tel. 32 2811718). Świątynią katolicką, do której warto zajrzeć, jest kościół pw. św. Apostołów Piotra i Pawła (ul. Gliwicka 14), pierwotnie protestancki, przejęty przez katolików w okresie wojny trzydziestoletniej. W latach 1723-1724 dobudowano późnobarokową **kaplicę św. Barbary**, a po przebudowie w XIX w. kościół nabrał cech stylu neoromańskiego. Oryginalna XVI-wieczna jest tylko wieża (hełm jest nowszy, wymieniony w XVIII w.). Wewnątrz warto zwrócić uwagę na cenne płyty nagrobne, obraz „Nadanie władzy św. Piotrowi” z 1841r. oraz na piękne witraże z 1901 r.

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Punkt Informacji Turystycznej ul. Rynek 4, tel. 32 3933848, www.tarnowskiogory.pl, tarnowskiogory@slaskie.travel

NOCLEGI

Hotel na Podzamczu****, ul. Pyskowska 39, www.hotelnapodzamczu.pl, tel. 32 3847417

Hotel Neo***, ul. Obwodnica 6, www.hotelneo.pl, tel. 32 3840025

Hotel Aslan***, ul. Ks. Wiktorja Sojki 1, www.hotel-aslan.pl, tel. 32 3816015

Dom Wycieczkowy „Gwarek”, ul. Gliwicka 2, tel. 32 2854996

GASTRONOMIA

Restauracja „Pod Platanami” w Wilkowicach k. Zbrosławic, ul. Księżoleśna 1, tel. 32 7504444, www.podplatanami.eu

Restauracja „Sedlaczek”, Rynek 1, tel. 32 2851312, www.sedlaczek.prv.pl

Restauracja „Taco Mexicano”, ul. Stalmacha 5, tel. 32 2858444

Restauracja „Wiśniowy Sad”, ul. Odrodzenia 4, tel. 32 7691402

Restauracja „U Kopackiego”, ul. Gliwicka 4, tel. 32 2858733, www.ukopackiego.pl

Restauracja „Kurna Chata”, ul. Teofila Królika 16, tel. 32 7688661

INNE ATRAKCJE

Park Wodny Obwodnica, ul. Obwodnica 8, tel. 323933931, www.parkwodny.com.pl

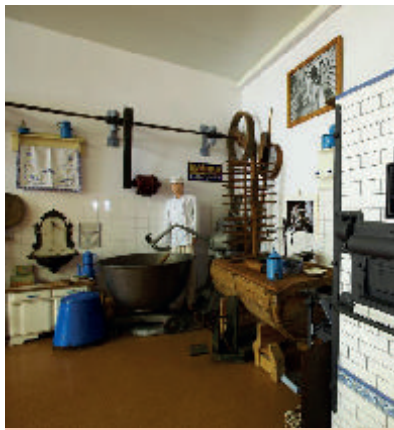
Ośrodek Wypoczynkowy Koral, ul. Gliwicka 1, tel. 32 3805151, tel. 32 2889224, www.koral.biz.pl (ośrodek znajduje się nad zalewem Nakło-Chechło)

Centrum Kultury Karolinka Radzionków, plac Jana Pawła II 2, tel. 32 2866454

RADZIONKÓW

www.radzionkow.pl

Radzionków jest niewielkim miastem (17,2 tys. mieszkańców) w powiecie tarnogórskim. W średniowieczu istniała tu osada górnictwa kruszcowego, a od XIX w. – ośrodek wydobywania węgla kamiennego, za sprawą zlikwidowanej już kopalni węgla kamiennego „Powstańców Śląskich” („Radzionków”). Prawa miejskie otrzymał Radzionków dopiero w 1951 r. W mieście zachował się neogotycki kościół św. Wojciecha z 1874 r., ratusz z 1902 r. i dawna remiza strażacka z 1903 r. Od 2000 r. działa w mieście pierwsze w Polsce **Muzeum Chleba, Szkoły i Ciekawostek** . Za sprawą jego założyciela, pasjonata Piotra Mankiewicza stworzono w nim ekspozycję pokazującą historię chleba oraz narzędzia i maszyny do jego wytwarzania. Zwiedzający mają niepowtarzalną okazję własnoręcznego wypieku bułek. Znajduje się tu także rekonstrukcja dawnej izby szkolnej oraz wystawa sprzętów, przyrządów i pomocy szkolnych (ul. Z. Nałkowskiej 5, www.muzeum-chleba.pl, biuro@muzeum-chleba.pl, tel. 32 3871760).

Muzeum Chleba, Szkoły i Ciekawostek

NAKŁO ŚLĄSKIE

Zalew Nakło-Chechło

W pobliskiej miejscowości Nakło Śląskie, kupionej w 1695 r. przez Leona Ferdynanda Donnersmarcka, znajduje się przepiękny neogotycki **pałac rodu Donnersmarcków**. Obecny wygląd budowli zawdzięcza Łazarzowi IV z tego rodu, który przeznaczył rezydencję na swoje stałe miejsce zamieszkania i przebudował (pierwotnie miała to być tylko letnia siedziba). Do Nakła warto przyjechać zwłaszcza wiosną lub jesienią, gdyż wtedy najkorzystniej prezentuje się osmiohektarowy park przypałacowy (pałac w kilkuletnim remoncie).

Z Tarnowskich Gór można wybrać się na wycieczkę ścieżką rowerową nad **Zalew Nakło-Chechło** o powierzchni 90,3 ha. Jest to miejsce idealne na odpoczynek na łonie natury, znajdują się tu pola namiotowe, domki kempingowe, wypożyczalnia kajaków, rowerów wodnych, a nawet wydzielona plaża dla naturystów. W zachodniej części zalewu można spotkać wędkarzy.

ŚWIERKLANIEC

www.swierklaniec.pl

Pałacowa brama w ZOO

Ocalała z pożaru pałacu brama wjazdowa dziś pełni funkcję bramy wejściowej do chorzowskiego ZOO.

W pobliżu lotniska Pyrzowice położona jest kolejna perełka architektury ziemi śląskiej – **Pałac Kawalera** w Świerkłańcu. Pierwotnie istniał tu gotycki zamek kasztelanów bytomskich, przebudowany w XVI i XIX w., w głębi parku zaś – neorenesansowy pałac zwany „Wersalem Północy”. Obie budowle spłonęły w 1945 r., a ich ruiny rozebrano. Ocalał jednak Pałac Kawalera (ul. Parkowa 30, www.palackawalera.pl, tel. 32 2844330), w którym dziś znajdują się trzygwiazdkowy hotel, restauracja i kawiarnia.

W gminie Świerklaniec jest zaporowy zbiornik wodny, utworzony przez spiętrzenie wód rzeki Brynicy. Jego powstanie miało charakter strategiczny, stanowił bowiem element krajobrazu warownego, element systemu umocnień Obszaru Warownego „Śląsk”. Obecnie jest to rezerwuuar wody pitnej.

KARCHOWICE

Znajduje się tu **Zabytkowa Stacja Wodociągowa Zawada** 🏰 (ul. Bytomska 6, Karchowice, tel. 32 2337834, wstęp bezpłatny, www.gpw-zawada.pl), która jest położona na Szlaku Zabytków Techniki. Wybudowana w latach 1894-1895 w celu uzupełnienia braków wody w GOP-ie, dziś to zabytek, w którym można zobaczyć m.in. tłokowy zespół pompowy, sprężarki parowe i inne sprzęty.

Wnętrze Pałacu Kawalera

Zabytkowa Stacja Wodociągowa Zawada

Rezerwat Segiet

Na pograniczu Bytomia i Tarnowskich Gór jest położony rezerwat Segiet. Znajduje się na Srebrnej Górze, z której wydobywano rudy srebra i ołowiu już w czasach średniowiecznych. W dawnym Lesie Segieckim rośnie drzewostan bukowy, jawor, świerk i brzoza.

Spacerując, należy uważać na pofalowany teren, leje i zapadliska, które stanowią pozostałość po eksploatacji górniczej.

Nieopodal rezerwatu znajduje się nieczynny kamieniołom Blachówka, gdzie można spotkać amatorów wspinaczki skalnej.

Pałace w okolicy

W **RYBNEJ** znajduje się urokliwy **pałac** z założeniem parkowym (ul. Powstańców Warszawskich 90, tel. 32 2841837, www.palacrybna.pl), zbudowany w 1796 r. w stylu późnobarokowym, odrestaurowany w latach 1974-1980 po zniszczeniach wojennych. Dziś w pałacu jest prowadzona działalność kulturalna, odbywają się koncerty muzyki klasycznej, spotkania z artystami, jest tam również hotel z restauracją. Pałac w Rybnej został Perłą w Koronie Województwa Śląskiego 2011 r. w kategorii „Zamki i pałace”. W **TWOROGU** znajduje się zabytkowy **pałac** z 2 poł. XVIII w., obecnie siedziba Urzędu Gminy. W **ZBROSŁAWICACH**, niedaleko Urzędu Gminy znajduje się **pałac** (ul. Oświęcimska) zbudowany w stylu późnobarokowym w 1756 r., obecnie w stylu klasycystycznym, po licznych przebudowach. Do pałacu przylega dawna powozownia i oficyna, a otoczenie stanowią fragmenty parku krajobrazowego.

W miejscowości **BRYNEK** do naszych czasów zachował się przepiękny **zespół pałacowo-parkowy** pochodzący z 1829 r., od XIX w. należący do rodziny Donnersmarcków. Obecny kształt pałac zawdzięcza gruntownej przebudowie dokonanej w latach 1905-1908. Pałac zbudowany jest na planie podkowy, w stylu eklektycznym z elementami neobarokowymi. Wewnątrz wart uwagi jest hall z klatką schodową i sklepieniem wspartym na kolumnach, a także sale: biblioteka, sala myśliwska oraz balowa, z której można przejść oszklonym korytarzem do kaplicy zamkowej. W skład zespołu pałacowego wchodzi również budynek bramny z wieżą zegarową (obecnie wieża ciśnień), ujeżdżalnia (dziś sala gimnastyczna) oraz park krajobrazowy, w którym znajduje się ogród botaniczny z ponad 3,5 tys. gatunków roślin. Szczególnie pięknie park prezentuje się w porze kwitnienia azalii i rododendronów.

Pałac rodziny Donnersmarcków

Kościół Wniebowzięcia NMP

Kościół drewniane w okolicy

Kościół pw. św. Jana Chrzciela ☩ w **Bruksu** pochodzi z połowy XVII w. Wewnątrz zwraca uwagę drewniana chrzcielnica z datami 1400 i 1882, ołtarz z obrazem patrona parafii z połowy XVIII w. oraz rzeźby św. Anny i Maryi z XVI w., najprawdopodobniej wyrzucone z rosyjskiego transportu wracającego z zachodu na wschód w 1945 r. W **Miastrzeczku Śląskim** znajduje się drewniany **kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny** ☩ (ul. Dworcowa 2) z dzwonnicy z 1666 r., jeden z najpiękniejszych zabytków architektury drewnianej Górnego Śląska. Wewnątrz na uwagę zasługują barokowy ołtarz i organy z 1846 r. W XIX w. wokół kościoła powstał cmentarz żydowski.

We wsi **Szałsza** wznosi się **kościół pw. Najświętszej Maryi Panny** ☩ (ul. Kościelna), zbudowany w połowie XVII w. na miejscu starszej świątyni z ok. 1460 r. Po pożarze w 1967 r. kościół zrekonstruowano. W jego wnętrzu zachowały się barokowe ołtarze z XVIII w. i XIX-wieczna ambona.

TOSZEK

www.toszek.pl

Niedaleko Gliwic wznosi się okazały **zamek** w Toszku (ul. Zamkowa 10, tel. 32 2334493, www.zamek.toszek.pl), którego istnienie potwierdzono w dokumentach w 1222 r., gród jednak powstał tutaj znacznie wcześniej, najprawdopodobniej za czasów Bolesława Krzywoustego. Przez kilka lat (od 1791 r.) zamek był własnością rodziny Eichendorffów, a czas ten na zawsze pozostał w pamięci romantycznego poety Josepha von Eichendorffa. Kolejnymi właścicielami posiadłości była rodzina Gaschinów; w ich czasach zamek spłonął w 1811 r.

Turyści mogą zwiedzać wysoką basztę widokową, a także odpocząć w kawiarence „Colonna” (nazwa nawiązuje do nazwiska jednego z właścicieli zamku) znajdującej się na parterze. W zamku działa Gminny Ośrodek Kultury. Dzieci natomiast mogą obejrzeć teatryk opowiadający legendę o złotej kaczce.

Zamek w Toszku

CHUDÓW

W Chudowie warto przespacerować się na **ruiny** renesansowego zamku (ul. Podzamcze 6, Chudów, Paniówki, tel. 32 3301300, www.zamekchudow.pl). W czasach, kiedy właścicielem zamku była rodzina Foglarów, obiekt przeżywał swój rozkwit, odbywały się tu huczne bale i przyjęcia. W XIX w. w wyniku przebudowy poczynionej przez kolejnego właściciela, zamek utracił swój renesansowy kształt. Obecnie trwa rekonstrukcja budowli, jednak już teraz można zwiedzać udostępnione partie zamku. Najlepiej zaś przyjechać na którąś z imprez organizowanych od maja do września (np. Jarmark Średniowieczny z pokazem sztucznych ogni, turniejami rycerskimi i prezentacją dawnych rzemiosł, czy też Kartoflądę – Festiwal Ziemiaka lub inne imprezy tematyczne, jak Słowianie i Wikingowie, Tajemnicza wyspa, Komandosi).

Ruiny zamku w Chudowie

PŁAWNIOWICE

Pałac w Pławniowicach

W latach 1882-1885 ówczesny właściciel dóbr pławniowickich, hrabia Karol Franciszek von Ballestrem polecił zbudować wspaniały **pałac**, który jest dumą Pławniowic do dziś (ul. Gliwicka 46, tel. 32 2305551, zwiedzanie pałacu wyłącznie z przewodnikiem w niedziele i czwartki, www.plawniowice.pl). Pałac wzniesiono w stylu neorenesansu niderlandzkiego, z licznymi wieżyczkami, iglicami i lukarnami. Otoczenie stanowi przepiękny **park** z unikalnymi okazami drzew i krzewów. Obecnie w pałacu odbywają się rekolekcje, dni skupienia, sympozja, zjazdy i konferencje, gdyż jest to siedziba Ośrodka Edukacyjno-Formacyjnego Diecezji Gliwickiej.

Jezioro Pławniowickie

TACISZÓW

www.taciszow.pl

Miejscowość Taciszów jest znana przede wszystkim z **odlewni dzwonów** rodziny Felczyńskich (ul. Gliwicka 67, www.dzwony-felczynski.pl, tel. 32 3051484). Pierwszym odlewnikiem w rodzinie był Michał Felczyński, który w 1808 r. założył ludwisarnię niedaleko Lwowa. Od tego czasu nieprzerwanie tajniki rzemiosła zgłębiają kolejne pokolenia ludwisarzy w tej rodzinie.

25-letnia gwarancja

Ludwisarnia odlewa dzwony według sprawdzonej przez wieki receptury, stąd tak długa gwarancja trwałości.

Słynny dzwon z Taciszowa

Wnętrze kościoła św. Michała w Rudzińcu

Kościół drewniane w okolicy

Cztery kilometry od centrum Gliwic, w dzielnicy **Ostropa**, stoi zabytkowy **kościół św. Jerzego** ☩ (ul. Nauczycielska 1), z murem prezbiterium z XV w. oraz drewnianą nawą i wieżą konstrukcji słupowej z 1640 r. Wystrój wnętrza jest barokowy, podobnie jak polichromie z 1668 r.

Parafia w **Żernicy** posiada oryginalną szafę z 1691 r., znajdującą się w zakrystii zabytkowego drewnianego **kościółka św. Michała Archanioła** ☩ (ul. Leopolda Miki 3). Został on wybudowany w latach 1648-1661 na miejscu dawnego drewnianego kościoła spalonego w wojnach husyckich. Z czasów budowy kościoła pochodzą ołtarz główny w stylu barokowym i polichromia.

W **Smolnicy**, wsi w gminie Sośnicowice, około 10 km od Gliwic stoi kolejny na Szlaku Architektury Drewnianej zabytkowy kościół z drewna sosnowego **św. Bartłomieja** ☩ (ul. Kościelna 1), zbudowany w latach 1776-1777. Wewnątrz znajdował się tryptyk z 1600 r., jednak przeniesiono go do nowego kościoła parafialnego.

Wyjątkowo cenne polichromie ścienne w stylu barokowym, pochodzące z 1657 r. znajdują się w drewnianym **kościółku św. Michała Archanioła** ☩ (ul. Lipowa 52) w **Rudzińcu**. Przedstawiają one sceny Sądu Ostatecznego, a także inne sceny i postaci biblijne. Sam kościół powstał ok. 1697 r. na miejscu dawnego parafialnego kościoła.

W **Poniszowicach** stoi **kościół św. Jana Chrzciciela** ☩ (ul. Parkowa 5), powstały w 1175 r., choć dzwonnice dobudowano dopiero w 1520 r. Dzisiejszy kształt kościół zawdzięcza przebudowie po silnej wicherze z 1399 r., która zniszczyła główną nawę kościoła. Wewnątrz znajdują się ołtarze barokowe z XVIII w., odnowione w latach osiemdziesiątych XX w. przez konserwatorów zabytków.

Kościół św. Michała w Żernicy

Kościół św. Bartłomieja w Smolnicy

PSZCZYNA

www.pszczyna.info.pl

Zamek pszczyński

W XVI w. powstało Pszczyńskie Wolne Państwo Stanowe, które było własnością rodów: Promnitzów, Anhaltów i od połowy XVIII w. Hochbergów. Podczas I wojny światowej mieściła się tu kwatera główna armii niemieckiej walczącej na wschodzie, a w 1922 r., w wyniku plebiscytu i po trzech powstaniach śląskich ziemia pszczyńska wróciła do Polski.

Pszczyna kojarzy się przed wszystkim ze wspaniałym **zamkiem** (ul. Brama Wybrańców 1, tel. 32 2103037, www.zamek-pszczyna.pl), od niego zatem rozpoczniemy zwiedzanie miasta. Obronny murowany zamek z wałem ziemnym i fosą istniał już w pierwszej połowie XV w. Na przełomie XV i XVI w. należał do książąt cieszyńskich, następnie w XVI-XVIII w. za panowania rodu Promnitzów, przekształcono go w budowlę renesansową, a po 1737 r. w pałac barokowy. Na zamku w Pszczynie koncertował w latach 1705-1709 Georg Philipp Telemann. Na pamiątkę jego pobytu w Pszczynie są organizowane wieczory u Telemanna w Sali Lustrzanej. Kolejni właściciele zbudowali pałac **Bażaniarnię** w Porębie oraz klasycystyczną Ludwikówkę. Hans Heinrich XI von Pless najdłużej rezydował w pałacu, pełniąc funkcję cesarskiego Wielkiego Łowczego na dworze berlińskim, dlatego rezydencję odwiedzali liczni znamienici goście z całej Europy. W XIX w. rezydencję przebudowano po raz kolejny, a w 1891 r. przyjechała do Pszczyny przepiękna żona kolejnego księcia Heinricha, nazywana księżną Daisy.

Zamek w Pszczynie szczyci się bogatym, świetnie zachowanym wyposażeniem udostępnionym zwiedzającym. Do stałych wystaw należą: „Wnętrza XIX-XX w.”, „Apartamenty Cesarskie”, „Gabinet Miniatur”, „Zbrojownia”, „Znane i nieznanne” (najcenniejsze zabytki w zbiorach muzeum) oraz „Daisy, księżna von Pless: Szczęśliwe lata. Pszczyńscy Hochbergowie”. Częścią kompleksu jest również zabytko-

Początki Pszczyny

W dokumentach istnienie miasta przy XII-wiecznym grodzie jest potwierdzone w 1327 r. Za panowania Kazimierza II ziemia pszczyńska przeżywała rozkwit, rozwijał się handel tranzytowy winem i solą, hodowano ryby.

Ławeczka Daisy

Zdjęcie z księżną

Na pamiątkę pobytu w Pszczynie pięknej żony księcia, na rynku postawiono ławeczkę, na której turyści chętnie robią sobie zdjęcia u jej boku. W wielu pszczyńskich restauracjach można skosztować też deseru Daisy.

Wnętrze pałacu

wy **park Pszczyński**, zajmujący 156 ha powierzchni. Środkowa część parku to park Zamkowy, od wschodu przylega do niego park Dworcowy, od zachodu park Zwierzyniec lub tzw. Dzika Promenada. Element Dzikiej Promenady stanowi obecnie pole golfowe, a także **Pokazowa Zagroda Żubrów** (ul. Żorska 5, www.zubry.pszczyna.pl, tel. 32 4470503). Na 10 ha znajdują się dwie zagrody z paśnikami i całą infrastrukturą. Żubry można oglądać z pomostu widokowego, dostosowanego do potrzeb osób niepełnosprawnych. Miejsce to jest domem również dla innych zwierząt, takich jak: mufłony, jelenie, sarny, danielę, a także łabędzie, kaczki, gęsi czy pawie. W sali kinowej jest wyświetlany film trójwymiarowy, opowiadający historię pszczyńskich żubrów, a w pobliskiej restauracji można zjeść obiad. Z kolei fragment parku Dworcowego zajmuje **skansen „Zagroda Wsi Pszczyńskiej”** (ul. Parkowa, www.skansen.pszczyna.pl, zwiedzanie w grupach zorganizowanych po uprzedniej rezerwacji pod numerem tel. 604508718). Można tam zobaczyć zabytki architektury drewnianej wszystkich typów budynków wiejskich z XVIII-XIX w., wraz z wnętrzami wyposażonymi w sprzęty charakterystyczne dla pszczyńskiej wsi tamtych czasów. Co roku w maju w skansenie odbywają się Spotkania pod Brzymem – tradycyjne święto kultury ludowej, z prezentacją prac ludowych rzemieślników oraz przeglądem zespołów folklorystycznych.

Park Pszczyński

Urokliwym miejscem jest pszczyński **rynek**, jeden z największych i najpiękniejszych w południowej Polsce. Otaczają go starannie odrestaurowane kamieniczki z XVIII i XIX w. Pośród zabytkowej zabudowy rynku należy wyróżnić: budynek „Warty” z Bramą Wybrańców, ratusz, kościoły – katolicki i ewangelicki oraz budynek dawnej winiarni, tzw. „Frykówkę”.

Miejscem, którego nie można przegapić, jest również **Muzeum Prasy Śląskiej** (ul. Piastowska 26, tel. 32 2101627, www.muzeumprasy.pl). Wśród atrakcji oferowanych przez muzeum należy wymienić odtworzony gabinet patrona placówki, Wojciecha Korfantego

Muzeum Prasy Śląskiej

Pokazowa Zagroda Żubrów

z oryginalnym meblowaniem i wyposażeniem, a także maszyny drukarskie i introligatorskie, można się również zapoznać z historią śląskiego czasopiśmiennictwa. W jednej z sal jest wyświetlany krótki film opowiadający o tym, w jaki sposób działają wybrane maszyny drukarskie.

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Punkt Informacji Turystycznej ⓘ Brama Wybrańców 1, tel. 32 2129999, pszczyna@slaskie.travel

Punkt Informacji Turystycznej ⓘ (Pokazowa Zagroda Żubrów w Pszczynie), ul. Żorska 5, tel. 32 4470503, zubrypszczyna@slaskie.travel

NOCLEGI

Hotel „Imperium”****, Pszczyna, ul. Bielska 54, tel. 32 2128080, www.hotelimperium.pl

Hotel Zamkowy***, Pszczyna, Rynek 20, tel. 32 4491720, www.hotelzamkowy.eu

Hotel Piaskowy***, Pszczyna, ul. Piechurów 3, tel. 32 4474440, 41, www.hotelpiaskowy.pl

Hotel „Styl 70”***, 43-211 Piasek, ul. Studzienicka 58, tel. 32 4493000, www.hotelstyl70.pl

GASTRONOMIA

Restauracja „Frykowska” 🇵🇱 Rynek 3, tel. 32 4490020, www.frykowska.pl

Restauracja „Stara Piekarnia” 🇵🇱 Rynek 20, tel. 32 4491720 w. 18, www.starapiekarnia.eu

Warownia Pszczyńskich Rycerzy 🇵🇱 ul. Bielska 50, tel. 32 2150118, www.warownia.com.pl

Restauracja Hotelu Styl 70*** 🇵🇱, ul. Studzienicka 58, Piasek k. Pszczyny, tel. 32 4493000, www.hotelstyl70.pl

Karczma Wiejska 🇵🇱 ul. Żubrów 112 B, Jankowice k. Pszczyny, tel. 32 447 18 82, www.karczmawiejska.pl

Restauracja „Zacisze” 🇵🇱 ul. Ofiar Faszyzmu 4, Pszczyna-Brzeźce, tel. 32 2120347, www.restauracjazacisze.eu

Restauracja „Smak Regionu” 🇵🇱 w Pawłowicach, ul. Katowicka 15, tel. 32 4418451, www.smakregionu.com

INNE ATRAKCJE

Golf Club, ul. Szelowiec 30, tel. 32 3265858, www.golfpszczyna.pl

Kregielnia Hotelu Imperium, ul. Bielska 54, tel. 32 2128888, www.hotelimperium.pl

Pływalnia kryta – Zespół Szkół Rolniczych, ul. Szymanowskiego 14, tel. 32 2103739;

Gminny Ośrodek Sportu „Wodny Raj”, Pawłowice, ul. Szkolna 1b, tel. 32 4724215

Kryta Pływalnia, Wola, ul. Pszczyńska 9, tel. 32 4488931

Korty tenisowe – Hotel Imperium, tel. 32 2128888, ul. Konopnickiej 44, ul. Bratnia 19,

Ośrodek rekreacji konnej: Mustang, Ćwiklice, ul. Orzechowa 6, tel. 32 2104923

GOCZAŁKOWICE ZDRÓJ

www.goczalkowiczdroj.pl

Uzdrowisko

Goczałkowice-Zdrój to znane **uzdrowisko** (ul. Uzdrowiskowa 54, tel. centrum obsługi pacjentów 32 4492002, www.gozdroj.pl), w którym leczy się pacjentów z chorobami narządu ruchu, laryngologicznymi, jest także prowadzona rehabilitacja osób z cukrzycą. Można tu również skorzystać z zabiegów odnowy biologicznej, minisiłowni, solarium, grotty solnej, sauny i basenu. W Goczałkowicach zbudowano na Wiśle zaporę wodną, tworząc zbiornik, stanowiąc

Jezioro Goczałkowickie

cy źródło wody dla aglomeracji katowickiej i rybnickiej. Jest to raj dla wędkarzy, gdyż nie wolno tu uprawiać sportów wodnych, ani się kąpać, panują cisza i spokój. Po kapitalnym remoncie zapory czołowej w latach 1999-2005 korona zapory, z liczącym 3 kilometry deptakiem, stała się popularnym miejscem rekreacji.

INNE ATRAKCJE

Pływalnia kryta Uzdrowisko w Goczałkowicach Zdroju, ul. Uzdrowska 54, tel. 32 4492000

Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji Goczałkowice-Zdrój, ul: Powstańców Śląskich 3, tel. 32 2107215; www.gosir.goczalkowiczdroj.pl (basen sportowy, basen treningowy, brodzik, sauna, zjeżdżalnia wodna rurowa)

Ośrodek rekreacji konnej Leśniczówka, Goczałkowice-Zdrój ul. Bór 1 Nr 10, tel. 32 2107962

SUSZEC

We wschodniej części miejscowości Suszec, a dokładnie na Kolonii Podlesie, można zobaczyć zbiory **Muzeum Regionalnego „Kamajówka”** (Kolonia Podlesie 5, www.muzeum.kamajowka.pl, tel. 32 2124248). Do najcenniejszych eksponatów należy kolekcja „krzyży domowych od XV do XX w.”.

Główną atrakcją architektoniczną jest rekonstrukcja ośmiokątnej stodoły pszczyńskiej z XIX w. Muzeum jest czynne codziennie, ale lepiej umawiać się telefonicznie.

Muzeum Regionalne „Kamajówka”

Niezwykłe zbiory

Ta niecodzienna kolekcja Muzeum Regionalnego to ponad dwa tysiące eksponatów, wśród których znajdują się kompletne warsztaty rzemieślnicze śląskiej wsi z przełomu XIX i XX w. takie jak: kuźnia, warsztat tkacki, warsztat powroźniczy, warsztat stolarstwa tradycyjnego, warsztat ciesielski, warsztat rybarski, warsztat szewski i inne. Ponadto w muzeum są przechowywane: narzędzia rolnicze i przedmioty codziennego użytku z Suszcia i okolic, tradycyjne stroje pszczyńskie.

Warsztat tkacki w muzeum

PORĘBA

W Porębie, 3 km na zachód od zamku pszczyńskiego, przy szosie żorskiej, znajduje się odrestaurowany w 2011 r. klasycystyczny **pałac Bażantarnia** (tel. 601406352, www.bazantarnia.com, ul. Barbórki 47) zbudowany w 1800 r. według planów Wilhelma Puschy dla Ludwika, księcia pszczyńskiego. Wewnątrz znajdują się sala balowa i jadalna, a na parterze można przyjąć ok. 100 gości. Na piętrach z kolei są apartamenty i sala konferencyjna. Pałac jest otoczony parkiem z alejami lipową i brzoźową.

Pałac Bażantarnia

JANKOWICE

Nie tylko w samej Pszczynie można spotkać żubra, **rezerwat** tych zwierząt znajduje się także w Jankowicach (www.katowice.lasy.gov.pl, ul. Żubrów 151). Na terenie 700 ha urządzono rezerwat, którego częścią jest 10 ha zagroda z blisko 10 żubrami. Zwierzęta często jednak chowają się w gęstym lesie, trzeba więc mieć trochę szczęścia, aby z punktu widokowego, znajdującego się przy budynkach administracyjnych, zauważyć żubry. Najpewniejsza jest pora karmienia, wtedy do paśnika przychodzą głodne zwierzęta (jeden osobnik zjada dziennie ok. 60 kg pożywienia).

Rezerwat żubrów w Jankowicach

RUDOŁTOWICE

W miejscowości Rudołtowie, tuż przy Goczałkowicach, warto zobaczyć późnobarokowy **pałac** wybudowany w drugiej połowie XVIII w. (ul. Zawadzkiego 128, tel. 32 4490559, www.zameczek.org.pl).

Obecnie mieści się tu Ośrodek Edukacyjno-Leczniczko-Rehabilitacyjny dla Dzieci Niewidomych i Niedowidzących. Pałac jest otoczony parkiem krajobrazowym z XVIII w., są tutaj również pozostałości zabudowy folwarcznej, spichlerz i kuźnia.

Pałac w Rudołtowicach

Kościół w Ćwiklicach

Kościół w Górze

Kościół drewniane w okolicy

W **Ćwiklicach** znajduje się drewniany zabytkowy **kościół św. Marcina** (ul. Zawadzkiego 9) z przełomu XVI i XVII w., jednonawowy o konstrukcji zrębowej, z kwadratową wieżą. Na uwagę zasługują fragmenty starej polichromii z 1630 r., przedstawiające rycerzy konnych i sceny z Drogi Krzyżowej, późnobarokowe ołtarze boczne z XVII w., ambona rokokowa z XVIII w. i chrzcielnica w kształcie anioła. W kaplicy znajduje się malowany tryptyk gotycki z drugiej połowy XV w.

W **Grzawie** warto zobaczyć **kościół św. Męczeństwa Jana Chrzciciela** (ul. Kościelna 1) z początku XVI w., o konstrukcji zrębowej z barokową wieżyczką. Kościół jest otoczony sobotami, wewnątrz – wyposażenie barokowe z przełomu XVII i XVIII w., m.in. barokowe organy. Na tym miejscu kościół istniał już w XIV w., jest to zatem najstarsza na ziemi pszczyńskiej drewniana świątynia katolicka.

W gminie Miedzna, w małej miejscowości **Góra** ukrył się siedemnastowieczny drewniany **kościół św. Barbary** (Góra, ul. Topolowa 37), rozbudowany w 1950 r. Wtedy to usunięto hełm wieży, a zamiast niego wstawiono drewniany dach namiotowy o kształcie ostrosłupa.

Kościół w **Miedznej** podobno istniał już w XIV w., obecna **świątynia pw. św. Klemensa Papieża** (ul. Wiejska 47) jest największym drewnianym kościołem na ziemi pszczyńskiej. Wokół części kościoła znajdują się soboty, wewnątrz jest przestronne dzięki wydłużonej nawie, a na szczególną uwagę zasługuje XV-wieczny gotycki witraż ze sceną Ukrzyżowania, znajdujący się w prezbiterium za ołtarzem. Ołtarz główny pochodzi z XVIII w. z bramkami i obejściem oraz obrazem św. Klemensa papieża, przysłanianym XIX w. wizerunkiem Madonny.

Drewniany **kościół św. Mikołaja** (ul. Dygasińskiego 3) w **Łące** wybudowano w 1660 r. na miejscu wcześniejszego spalonego kościoła protestanckiego. Kościół o konstrukcji zrębowej podwyższono w 1814 r., a w kolejnych latach znacznie przebudowywano. Na dachu znajduje się wieżyczka z przeznaczeniem na sygnaturkę, wewnątrz można zobaczyć barokowe krucyfiksy z XVIII w., monstrancję z 1743 r. a także stację Męki Pańskiej z przełomu XVIII i XIX w.

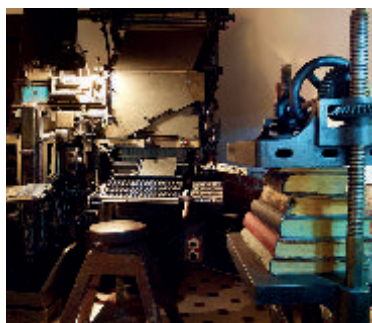
Kościół parafialny św. Jakuba Starszego Apostoła w **Wiśle Małej** (ul. Pawła 13) zbudowany w latach 1775-1782 przez cieślę Jerzego Laska z Chybia. W 1928 r. został powiększony. Jest to budowla orientowana, konstrukcji zrębowej z sobotami. Oszalowano go i pokryto gontem. Od zachodu do nawy dostawiona jest wieża z izbiłą i cebulastym hełmem (pierwotnie wolno stojąca). Wystrój kościoła pochodzi z XVIII w.

Kościół w Miedznej

Kościół w Pielgrzymowicach

Muzeum Prasy Śląskiej w Pszczynie

Muzeum Zapalek w Częstochowie

**Szlak
Zabytków
Techniki**

ZŁOTY CERTYFIKAT
POLSKIEJ ORGANIZACJI TURYSTYCZNEJ
NAJLEPSZY PRODUKT TURYSTYCZNY

Szlak Zabytków Techniki jest szlakiem turystycznym łączącym obiekty związane z dziedzictwem przemysłowym województwa śląskiego. Obecnie w jego skład wchodzi 36 obiektów prezentujących najważniejsze i najciekawsze postindustrialne obiekty w regionie.

Zabytki znajdujące się na Szlaku związane są z tradycją górniczą, hutniczą, energetyką, kolejnictwem, łącznością oraz przemysłem spożywczym. W skład Szlaku Zabytków Techniki wchodzi istniejące muzea i skanseny, zamieszkałe kolonie robotnicze, działające zakłady pracy.

Szlak Zabytków Techniki jest najbardziej interesującą trasą turystyki industrialnej w Polsce. Jako jeden z głównych markowych produktów turystycznych województwa śląskiego charakteryzuje region na turystycznej mapie kraju. Jest to wielokrotnie nagradzany produkt turystyczny. W 2008 r. otrzymał Złoty Certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej dla najlepszego produktu turystycznego w kraju. W styczniu 2010 r. jako jedyny szlak z Europy Środkowej i Wschodniej dołączył do Europejskiego Szlaku Dziedzictwa Przemysłowego (European Route of Industrial Heritage – ERIH). W październiku 2010 r. SZT nagrodzony został Złotym Medalem Targów Poznańskich dla najlepszego produktu turystycznego w Polsce.

Od 2010 r. w wyznaczoną sobotę czerwca organizowane jest Święto Szlaku Zabytków Techniki – INDUSTRIADA. Ten jednodniowy festiwal prezentujący industrialne dziedzictwo regionu śląskiego przyciąga dziesiątki tysięcy uczestników, którzy mogą liczyć na koncerty, widowiskowe eventy i pokazy, zwiedzanie obiektów ze szczególnymi atrakcjami. Industriada gwarantuje niezapomniane przeżycia. Więcej na www.industriada.pl.

W sercu regionu szczególnie polecamy wyprawę 320 m pod ziemię w Zabytkowej Kopalni Węgla Kamiennego „Guido”, spacer katowickim osiedlem robotniczym Nikiszowiec czy kawę w kompleksie „Szttygarka” przy wieży chorzowskiego szybu Prezydent. Poznaj historię Polski dzięki Radiostacji Gliwice, wypiecz własnoręcznie chleb w Muzeum Chleba w Radzionkowie, dowiedz się, skąd się bierze prąd w Muzeum Energetyki w Łaziskach Górnych.

Zapraszamy na Szlak!

Więcej na: www.zabytkitechniki.pl, www.industriada.pl

Tyskie Browary Książęce

Górnśląskie Kolejki Wąskotorowe

METROPOLIA SILESIA I OKOLICE

Odwiedź
nas na:

www.metropolia.slaskie.travel

